

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Lasten pahoinvointi

”Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta”

Haapala Mari

Sosiaalialan koulutusohjelma
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi(AMK)

KEMI 2008

Mentävä on

*Äiti etenee urallaan,
isällä on liikeneuvottelut,
isovanhempien on mentävä etelään.*

Sinä

*istut nallesí kanssa kysyen,
mihin kaikki tarhantädit juoksevat.*

"Marja-Liisa Syrjänen"

Tekijä(t): Haapala Mari

Työn nimi: Lasten pahoinvointi. "Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta"

Sivuja (+liitteitä): 47 (+4)

Opinnäytetyön kuvaus:

Opinnäytetyössäni perehdyn nykypäivän työn keskeisiin piirteisiin. Työni tavoitteena on selvittää mitkä nykypäivän työhön liittyvät piirteet voivat mahdollisesti vaikuttaa lasten pahoinvointiin sekä minkälaisia mahdollisuuksia päivähoidolla on tukea lasten hyvinvointia.

Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:

Teoreettisessa osassa käsittelen lasten pahoinvointia, nykypäivän työtä, suomalaista päivähoitoa ja lapsiryhmiä. Työssäni perehdyn tarkemmin siihen, miksi ja millä tavalla vanhempien työelämä vaikuttaa lasten pahoinvointiin.

Metodologinen esittely:

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Keräsin tutkimusaineistoa puolistrukturoiduilla kyselylomakkeilla maaliskuussa 2008. Opinnäytetyön kyselyn kohdejoukoksi valitsin erään Haukiputaalaisen päiväkodin 20 vanhempaa ja 10 työntekijää. Aineiston analysointimenetelmänä käytin sisällön analyysiä.

Keskeiset tutkimustulokset:

Nykypäivän työ ja sitä kautta vanhempien työ voi omalta osaltaan vaikuttaa lasten pahoinvointia lisäävästi. Vuorotyö, työn vaativuus, kiire, pitkät työpäivät ja muut vastaavat asiat, vievät vanhemmilta voimia, eivätkä he enää töiden jälkeen jaksaa täysipainoisesti viettää aikaa lastensa kanssa.

Johtopäätökset:

Työn kuormittavuus on kasvanut ja oman osansa sen aiheuttamista ongelmista ovat myös perheiden lapset saaneet kokea. Päivähoidossa lasten levottomuus on lisääntynyt ja suurissa ryhmissä se näkyy meluna, rajattomuutena ja turvattomuutena. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista tulisi kehittää ja sitä kautta lasten hyvinvointia voitaisiin saada lisättyä. Myös perhepolitiikka tulisi säätää paremmin lapsiperheiden todellisia tarpeita vastaavaksi.

Asiasanat: Lasten pahoinvointi, työ ja perhe, päivähoito, ekologinen kasvatusteoria

Author(s): Haapala Mari

Title: Children's sickness. "Children's sickness from viewpoint of parent's work and children's day-care".

Pages (+appendixes): 47 (+4)

Thesis description:

In my bachelor's thesis I familiarize central features of present-days work. The aim of my work is to find out, which features of present days work can possible influences affect on children's sickness and what kind of possibilities children day-care have to support children's welfare.

Theoretical summary:

In the theory section I treat children's sickness present-days work, Finnish day-care and child groups in day-care. In my bachelor's thesis I will familiarize better why and how the parents work affect about on children's sickness.

Methodological summary:

My bachelor's thesis is qualitative. I collected material with a semi-structured questionnaire in march 2008. The target group pf my questionnaire consisted of twenty (20) parents and ten (10) employees of one day-care centre in Haukipudas. The results were analyzed with methods of content analysis.

Main results:

Present days work and exactly parents' work can add children's sickness. Shift work, demanding work, hurry, long working days and so on take forces of parents and they cant be able to share time with their children.

Conclusions:

The burden of work has increased and families' children. There is more troubled children in day-care, and in big groups its appears noise, boundless and protect less. Combining work and family should be develop and this could be one way to support children's welfare. Family policy should be better adjusted to correspond with the needs of families.

Key words: Children's sickness, work and family, day-care, theory of ecological growth.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1.	JOHDANTO	6
2.	SUOMALAINEN PÄIVÄHOITO.....	8
2.1.	Päivähoitojärjestelmän rakentuminen	8
2.2.	Päivähoito Haukiputaalla	9
2.3.	Lapsiryhmät päivähoidossa.....	11
3.	TYÖN KUVA NYKY-YHTEISKUNNASSA	14
3.1.	Työelämän kehittyminen.....	14
3.2.	Lapset ja vanhempien työelämä	16
4.	LASTEN PAHOINVOINTI	18
4.1.	Lasten pahoinvoinnin ilmeneminen	18
4.2.	Syitä lasten pahoinvointiin.....	19
5.	BRONFENBRENNERIN EKOLOGINEN KASVATUSTEORIA	23
5.1.	Ekologisen kasvatusteorian näkökulma	23
6.	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	26
6.1.	Perhebarometri 2000	26
6.2.	Mikä lapsiamme uhkaa?.....	27
7.	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	28
7.1.	Metodologiset lähtökohdat.....	28
7.2.	Tutkimusongelmat	29
7.3.	Tutkimusjoukko ja aineistonkeruumenetelmät	30
7.4.	Tietojen analysointi.....	32
8.	TUTKIMUSTULOKSET	34
8.1.	Asiat, jotka tämän päivän vallitsevassa työkuvassa voivat vaikuttaa lasten pahoinvointiin	34
8.2.	Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista helpottavat asiat.....	35
8.3.	Lasten pahoinvoinnin näkyminen päivähoidon arjessa.....	36
8.4.	Lasten hyvinvoinnin tukeminen päivähoidossa	37
9.	TUTKIMUSTULOsten ANALYYSI.....	40
10.	POHDINTA	43
	LÄHTEET.....	46

LIITTEET

Liite 1. Kysely vanhemmille

Liite 2. Kysely työntekijöille

Liite 3. Tutkimuslupahakemus

Liite 4. Hankkeistamis sopimus

1. JOHDANTO

Lasten lisääntyvä pahoinvointi ja siihen liittyvät mahdolliset osatekijät, ovat kiinnostaneet minua jo pitkään. Jo varhaisessa vaiheessa päätin tekevänäi opinnäytetyön juuri kyseisestä aiheesta ja jollain tavalla halusin liittää sen myös päivähoitoon. Aloittaessani opinnäytetyön tekemistä, aloitin perehtymällä työn kehitykseen ja sen merkittävimpiin muutoksiin vuosien saatossa. Samalla tutustuin työn mahdollisiin vaikutuksiin liittyen lasten pahoinvointiin. Teoriatietoon tutustuessani, opinnäytetyön keskeiseksi teemaksi nousi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ja sen tuomat vaikeudet. Vaikka lasten pahoinvointiin vaikuttavat monet tekijät, rajasin opinnäytetyöni kuvaamaan vanhempien työn ja päivähoiton osallisuutta lasten hyvin-/ pahoinvointiin, sekä päivähoiton mahdollisuuksiin tukea lasta. Työttömyyden aiheuttamia ongelmia ei työssäni käsitellä. Vaikka sen aiheuttamat ongelmat ovatkin merkityksellisiä lasten pahoinvointia pohdittaessa, olisi niiden asioiden lisääminen tuonut työhöni luultavasti aivan toisen näkökulman.

Lasten pahoinvointi ja nimenomaan henkinen pahoinvointi on herättänyt viimeaikoina keskustelua myös julkisuudessa. Tällä hetkellä lasten pahoinvointiin liittyvät kysymykset askarruttavat sekä lasten parissa työskenteleviä ammattilaisia että asiantuntijoita. Myös lehtien palstoilla voi nähdä artikkeleita kyseisestä aiheesta. Voidaan sanoa, että neljäsosa tai jopa kolmasosa lapsista ei voi hyvin. Nykyisessä, niin sanotussa modernissa yhteiskunnassa, lapsiperheiden elinolot sekä tulojen että työn suhteen ovat kiristyneet. Ongelmia syntyy myös lasten muissa jokapäiväisissä ympäristöissä; päivähoidossa ja koulussa. Kiristynyt kilpailu, kiire ja tehokkuusvaatimukset eivät suosi levollista oloa lasten kanssa eivätkä myöskään pitkäkestoisia ihmissuhteita, joiden kannattelemana lapset varttuvat. (Bardy 2002, 30–36.)

Lasten hyvin ja pahoinvointiin vaikuttavat yksinkertaiset perusasiat. Lapsi tarvitsee jokapäiväistä läsnä olevaa suhdetta paikalla oleviin todellisiin ihmisiin. Näiden ihmisten on riittävästi kyettävä jakamaan iloja ja murheita sekä samalla opastamaan maailmaan suuntautumisessa ja sen ymmärtämisessä – kotona, päivähoidossa ja koulussa. On myös aina syytä muistaa, että tätä asiaa ei voi korvata millään uudella innovaatiolla, kuten tietokoneella tai televisiolla. (Bardy 2001a, 13–19.)

Vanhempien työ on muuttanut merkittävästi perheiden arkea viimeisten vuosikymmenien aikana. Arki on myös ikään kuin pilkkoutunut kaikkien perheenjäsenten osalta ja arkea määrittävät perheen ulkopuoliset instituutiot kuten päiväkotit, työ ja harrastukset. Vanhempien työssäkäynnin takia lapset viettävät suuren osan päivästänsä päiväkodissa. Yleisesti ottaen perhe ja työ ovatkin kaksi tärkeintä elämänaluetta suurimmalle osalle äideistä ja isistä.

Työn ja perheen yhteensovittaminen ja sen haastavuus on ollut paljon esillä erilaisissa poliittisissa kannanotoissa aina eduskuntaa myöten. Työn ja perheen yhteensovittamista on myös tutkittu paljon sekä Suomessa että kansainväliselläkin tasolla. Muun muassa Jyväskylässä on tehty useita tutkimuksia, koskien juuri kyseistä aihetta. Kuitenkin, lasten pahoinvointia tutkittaessa, pikkulapsiperheiden ja päivähoiton näkökulma on jäänyt hyvin vähäiseksi. Työ ja perhe ovat keskeisiä elämänsisältöjä ja pikkulapsiperheissä niihin liittyy yleensä hyvin kiinteästi päivähoito. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää tarkastella työn ja perheen yhteensovittamista ja niiden vaikutuksia toisiinsa sekä päivähoiton mahdollisuuksia tukea lasten hyvinvointia.

Opinnäytetyössäni tulen pohtimaan lasten pahoinvointia vanhempien työn ja päivähoiton näkökulmasta. Pyrin refleктоimaan eri tasoja ja näkökulmia toisiinsa ja samalla antamaan mahdollisimman hyvää ja perusteltua aineistoa lasten pahoinvoinnille vanhempien työn näkökulmasta. Tarkoitukseni on myös esittää mahdollisimman jäsenyntyä tietoa niistä muutoksista, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen lapsiväestön ja lapsiperheiden elämään. Samalla tuon esille sen, miten osa Haukiputaalaisista kokee perheen ja työn yhteensovittamisen. Haukiputaan päivähoiton ammattilaisena minua myös kiinnostaa se, kuinka päivähoito voi omalta osaltaan tukea lasten hyvinvointia ja kuinka päivähoidossa toimitaan tällä hetkellä.

2. SUOMALAINEN PÄIVÄHOITO

2.1. Päivähoitojärjestelmän rakentuminen

Päivähoito on Suomessa kokenut suuria muutoksia viimeisen sadan vuoden aikana. Suomeen syntyi päivähoitolaki (1973/36) vuonna 1973. Sitä edelsi eduskunnan monipuolinen keskustelu päivähoitotoiminnan käynnistämisestä. Tätä ennen oli jo pitkään jatkunut yhteiskunnallinen keskustelu naisten työssäkäynnin lisääntymisestä sekä vaatimukset naisten tasa-arvoisista mahdollisuuksista osallistua työhön ja yhteiskunnan elämään. 1960-luvun loppupuolella, Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämässä seminaarissa, keskusteltiin päivähoitosta lapsen, kodin ja naisten ansiotyökysymyksen kannalta. Kyseisessä seminaarissa, päivähoiton vaikutuksia pohdittaessa, näkökulmina olivat äidin ja lapsen suhteen pysyvyys, päivähoiton vaikutus lapsen käyttäytymiseen, kasvatuserilaisuus kotona ja päivähoitossa, työn tuoma ristiriita vanhempien kasvattajaroolissa sekä lapsen kehityksen tukeminen päivähoitossa. Vielä 1970-luvun alussa päivähoiton tarpeen arvioiminen perustui enimmäkseen työvoimakysymyksiin ja päivähoito nähtiin ikään kuin ”sijaishoitona” äidin työssäkäynnistä johtuen. (Heinämäki 2004, 34–35.)

Kuluneen reilun kolmenkymmenen vuoden aikana päivähoitolakiin on tehty useita muutoksia. Yksi merkittävimmistä muutoksista tehtiin vuonna 1996, jolloin alettiin puhua subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden myötä kaikilla vanhemmilla, työllisyystilanteesta riippumatta, oli oikeus saada lapsilleen päivähoitopaikka vanhempainrahakauden päätyttyä, joko päiväkodista tai perhepäivähoidosta. Tämän avulla julkishallinto järjesti ikään kuin hoitotakuun alle kouluikäisille lapsille. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden myötä myös päivähoiton aikaisempi merkitys, äidin työssäkäynnin mahdollistajana, on vähentynyt. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007, 19–21.)

Toinen merkittävä askel päivähoitossa tapahtui vuonna 2000, jolloin julkaistiin esiopetussuunnitelman perusteet. Laki astui voimaan elokuun alusta 2001. Kuusivuotiaiden esiopetus on uudessa lainsäädännössä määritelty tavoitteelliseksi toiminnaksi, joka liittyy hyvin kiinteästi päivähoitoon ja alkuopetukseen. Esiopetusta järjestetään joko sosiaali- ja terveystieteiden tai sivistyspalveluiden piirissä ja siihen osallistuminen on

lasten huoltajille maksutonta ja vapaaehtoista. Vuonna 2003 Stakes julkaisi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eli Vasun, jonka pohjalta jokaisen kunnan on laadittava varhaiskasvatussuunnitelma paikallisten edellytysten ja olosuhteiden mukaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Viime kädessä, varhaiskasvatussuunnitelma on lapsen oma, yksilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka tehdään vanhempien kanssa vuosittain jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle. Vasun päätavoitteena on hyvinvoiva lapsi päivähoitossa ja siinä tulee näkyä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

Päivähoidolla on nykyään suuri merkitys lapsen elämässä. Koti on lapsen tärkein ensimmäinen elämänpiiri ja kodin rinnalla muun muassa päivähoito ja esiopetus muodostavat lähes jokaisen lapsen jokapäiväisen kehitysympäristön. Päivähoito on osa kasvatusta ja se vaikuttaa omalta osaltaan lapsen kehitykseen. Vakaat ja turvalliset ihmissuhteet ovat aina suotuisan kehityksen edellytyksiä ja lapsi nimenomaan tarvitsee kokemuksen siitä, että joku tuttu aikuinen on erityisesti hänestä vastuussa. Päivähoito perustuu sekä työvoima- ja sosiaalipoliittisiin että myös hoidollis-kasvatuksellisiin tavoitteisiin. Päivähoito on maksullista ja maksut määräytyvät vanhempien tulojen perusteella. Koska vanhempien työajat ovat nykyään hyvinkin epäsäännöllisiä, on lapsia kunnan järjestämässä hoidossa myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Kyseisestä lasten hoitomuodosta käytetään nimitystä vuorohoito. Vuorohoidon tarve onkin yksi ilmentymä siitä, miten työelämä vaikuttaa palveluiden tarpeeseen. Osa epäsäännöllisten työaikojen aiheuttamasta hoidon tarpeesta hoidetaan edelleenkin vanhempien, sukulaisten ja ystävien avustuksella. Päivähoitoa ei sen varsinaisessa merkityksessä ole rakennettu vuorohoidon järjestämiseen, joten epäkohtia sen järjestämisessä on edelleen. Muun muassa tästä syystä, olisi tarpeen lähemmin selvittää vuorohoidon käytännöt ja edellytykset, sekä myös työelämän mahdollisuudet joustaa lapsen tarpeita huomioon ottavalla tavalla. (Bardy 2001b, 69–71.)

2.2. Päivähoito Haukiputaalla

Haukiputaalla päivähoitoa järjestetään kunnallisessa päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, avoimessa päiväkodissa tai yksityisessä päiväkodissa. Tällä hetkellä Haukiputaalla on 12 kunnallista päiväkotia, noin kolmekymmentä perhepäivähoitajaa ja muutama yksityinen päiväkoti. Tällä hetkellä hoidossa olevien lasten määrä Haukiputaalla on noin

1500 lasta. Kunnan voimakas väestönkasvu näkyy kysynnän kasvuna erityisesti päivähoitopalveluissa, joten tarvetta päiväkotiryhmien lisäämiseen ilmenee koko ajan. Lasten päiväkotihoito järjestetään Haukiputaalla alueellisesti ja kunta onkin jaettu kuuteen päivähoitoalueeseen. Alueellisesta aluejaosta huolimatta, päivähoitopaikka ei ole sidottu perheen asuinalueeseen, vaan sitä voi hakea toivomastaan päiväkodista. (Haukiputaan kunta.)

Päiväkotien lapsiryhmät ovat erilaisia, kunnassa on alle 3-vuotiaiden lasten ryhmiä, 3-5-vuotiaiden lasten ryhmiä, sisarusryhmiä 1-6-vuotiaille sisaruksille sekä esiopetusryhmiä. Päiväkodissa lapsi voi olla kokopäivä- tai osapäivähoidossa, tämän lisäksi Haukiputaalla järjestetään ilta-, yö- ja viikonloppuhoitoa, eli vuorohoitoa. Ympäri vuorokautista hoitoa seitsemänä päivänä viikossa tarjoaa Suo-Ukon ryhmäperhepäiväkotinä, joka sijaitsee Haukiputaan keskustan tuntumassa. Kahdessa muussa ryhmäperhepäiväkodissa tarjotaan pidennettyä aukioloa maanantaista perjantaihin, aina kello 22.00 saakka. Ilta- ja ympäri vuorokautinen hoito on tarkoitettu ainoastaan jatkuvasti työn tai opiskelun vuoksi päivähoitoajasta poikkeavaa hoitoaika tarvitseville lapsille. Päivähoitomaksut peritään perheen bruttotuloihin ja perhekokoon perustuvana kuukausimaksuna. Kokopäivähoidossa olevan lapsen kuukausimaksu voi olla enimmillään 200 euroa kuukaudessa ja osapäivähoidossa olevan lapsen kuukausimaksu korkeimmillaan 120 euroa kuukaudessa. Vuorohoidossa asiakasmaksut ovat samat kuin muussakin päivähoitossa ja esiopetus on lapsille ilmaista. (Haukiputaan kunta.)

Syksystä 2008 alkaen, myös Haukiputaan kunnan päivähoitossa aletaan toteuttaa jokaisen lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman päämääränä on lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, sosiaalisten taitojen ja hyvien tapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyteen ohjaaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tullaan tekemään Haukiputaalla vuosittain ja suunnitelmat kootaan lapsen omaan kansioon. Lapsen siirtyessä esiopetukseen, siirtyy myös suunnitelma lapsen mukana esiopetuspaikkaan. Vuosien myötä on henkilökohtaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja esiopetussuunnitelmasta tarkoitus muodostua lapselle ”kertomus minusta”. (Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2008.)

2.3. Lapsiryhmät päivähoitossa

Kun mietitään suomalaista päivähoitojärjestelmää, kaiken pitäisi olla lapsia ajatellen kunnossa. Lasten hyvinvointia ajatellen, päiväkotiryhmien kesken löytyy kuitenkin suuriakin eroja. Joissakin päiväkodeissa on nähty suurta vaivaa oman kulttuurin, ilmapiirin ja ympäristön luomisessa. Kantavan kulttuurin luomiseen tarvitaankin pysyvä ja hyvinvoiva henkilökunta sekä vuosia kestävä pitkäjänteinen työ. Lapset viettävät päiväkodeissa pitkiä päiviä ja usein sekä aikaisempaa suuremmissa ja vaihtuvimmissa ryhmissä että korjausta vaativissa tiloissa. Vaikka lasten hoito- ja kasvatushenkilöstön välistä suhdetta säädellään asetuksessa lasten päivähoitossa, ei yksittäisen lapsiryhmän kokoa ole säädetty. 1990-luvun loppupuolelta alkaen, on käytäntönä ollut sijoittaa päiväkoteihin enemmän lapsia kuin mitä yksiköissä on hoitopaikkoja. Lasten määrän lisääntyessä lisääntyvät myös sosiaalisten suhteiden määrät, eivätkä lasten taidot riitä hallitsemaan ryhmän ihmissuhteiden määrää. Monin paikoin maattamme, hälyttäviin piirteisiin kuuluukin lapsiryhmien koon kasvaminen. Lapsiryhmien kiinteys on myös joiltain osin kärsinyt, sillä ryhmässä läsnä olevat lapset vaihtuvat päivittäin ja viikoittain. Yleisimpiä syitä lapsiryhmien vaihteluille ovat muun muassa vanhempien työrytmien vaihtelut päätöksilyäisyyden ja vuorotöiden myötä. Päivähoitoon tarvittaisiin sellaisia toimia ja säädöksiä, jotka nykyistä vahvemmin turvaisivat lapselle riittävän pienen lapsiryhmän pysyvine aikuisineen ja vertaissuhteineen. Jos toimitaan ylisuurissa ja alati vaihtuvissa ryhmissä, päivähoiton mahdollisuudet varhain alkavan syrjäytymisen ehkäisemisessä eivät näytä lainkaan hyviltä. Pahimmassa tapauksessa heikkotasoinen päivähoito voi vahvistaa ja ehkä pahimmassa tapauksessa synnyttääkin syrjäytymiseen sysäviä vaikutuksia. On muistettava, että pitkittyessään lasten ongelmat usein vain sitkistyvät ja ovat entistä vaikeammin korjattavissa. (Bardy 2001b, 74–76.)

Viime vuosien kehitys päivähoitossa ja koulussa ei ole tukenut vakaita ihmissuhteita. Päivähoiton ja koulun laadulla on oma osuutensa lasten oireiden, pahoinvoinnin ja levottomuuden lisääntymiseen. Ylisuuret ja samalla vaihtuvat ryhmät ovat myös otollista maaperää kehitystä aina vaurioittavalle kiusaamiselle. Lasten arkiympäristö päivähoitossa tarjoaa hyviä mahdollisuuksia lasten hyvinvointia ja terveyttä uhkaavien tekijöiden vähentämiseksi. Sopivan kokoisissa ja pysyvissä ryhmissä ammatti-ihmisillä olisi hyvät mahdollisuudet tehdä havaintoja lasten voinnista ja tukea lasta. Ylisuuret ryhmät ja ihmissuhteiden vaihtuvuus päivähoitossa ja koulussa kuitenkin sitä vastoin vain lisäävät sosiaalista ”kohinaa” lasten elämässä, jota muutoinkin luonnehtivat suuret muu-

tokset. Koska ihmisten elämässä kotona on nykyisin paljon muutoksia, olisi yhteiskunnan omalta osaltaan pyrittävä pitämään lasten elämän ja toiminnan edellytykset mahdollisimman vakaina. (Bardy 2001b, 78–79.)

Vaikka ylisuuret ryhmäkoot puhuttavat paljon ja useimmat ongelmat sysätään hyvin helposti juuri kyseisen syyn aiheuttajaksi, ei asia ole aivan niin yksiselitteinen. Keijo Tahkokallion (2003, 99–103) mukaan jo 1950-luvulla on suuria ryhmiä ollut niin koulussa kuin päivähoidossakin. Tästä huolimatta päivät ovat sujuneet yleensä rauhallisesti, eikä levottomuutta ole juurikaan esiintynyt. On kyllä totta, että 1990-luvun lamavuosien aikana ryhmäkokoja on suurennettu ja sijaisten palkkaamista on vähennetty, siltikään ryhmäkoot eivät ole kovin suuria verrattuna muutamien vuosien takaiseen aikaan tai tasoon, joka monissa muissa maissa vallitsee. Luultavasti Suomessa on kysymys pikemminkin siitä, että meillä on useimmissa ryhmissä useampia levottomasti käyttäytyviä lapsia ja tämän seurauksena päivähoidon työntekijät joutuvat toimimaan kykyjensä ja taitojensa ääri rajoilla, hallitakseen ryhmää edes välttävästi. Tämän takia vaatimus ryhmäkokojen pienentämisestä on perusteltua ja kannatettavaa. Lasten oppimisen yhtenä edellytyksenä oleva työskentelyrauha ja henkilöstön jaksaminen edellyttävät sitä. Samalla on kuitenkin tarpeen pitää mielessä, ettei lasten häiriökäyttäytyminen syvimillään johdu ryhmäkoon suuruudesta, vaan aivan muista tekijöistä. Siksi pitää muistaa, ettei ryhmäkokojen pienentäminen ole lääke varsinaiseen ongelmaan, vaan ainoastaan ensiapua jo syntyneeseen hätätilaan.

Keijo Tahkokallion (2003, 102–106) mukaan, kaikkiin levottomuusoireisiin voidaan ensisijaisesti antaa tukea onnistuneella vuorovaikutuksella. Heikkoa impulssikontrollia voidaan korjata opettamalla lapsille keinoja hallita itseään. Tämä kaikki edellyttää aikuiselta läsnäoloa, aikaa ja vaivaa, sillä korjaavat oppimistulokset syntyvät vain jatkuvien käytännön harjoitusten avulla. Onnistuneiden tulosten saavuttamisen edellytyksenä on myös se, että lapsen kasvatusilmapiiri on turvallinen ja lämmin. Aivan liian monet aikuiset, valitettavasti myös jotkut päivähoidon työntekijät, asettavat lapsen yksilöllisen huomioimisen ja ryhmän ohjaamisen vastakkain aivan kuin ne olisivat ristiriidassa toistensa kanssa ja siis toistensa vihollisia. Tämä on väärä ajattelutapa ja loogisessakin mielessä suuri virhe. Yksilöllisyyttä ei voi olla ilman ryhmän luomaa viitekehystä. Myös käytännöllisistä syistä katsottuna, kyseinen ajattelutapa on virhe, koska yksilöllisyyden kehittymiseen vaikuttaa ennen kaikkea ryhmän tuki tai vastaavasti sen puute.

Lasten kanssa työskentelevien pitäisikin osata kuunnella ja tukea yksittäistä lasta ja toisaalta ohjata ryhmää menettelemään samalla tavalla yksittäisten jäsenten suhteen.

Kun lapsen keskittymisen taidot ovat kunnossa, hän pystyy toimimaan erilaisissa siirtymätilanteissa sujuvasti, keskittyminen on kuin suunnistusta omassa mielessä. Levottomille lapsille, joilla on vaikeuksia keskittymisessä ja tarkkaavaisuudessa, siirtymätilanteet ovat todella haastavia, eikä hän selviydy näistä ilman aikuisen apua ja ohjausta. Hyvin usein aikuiset pitävät sekä henkisesti että fyysisesti liian suurta etäisyyttä impulsiiviseen, hälisevään ja levottomaan lapseen. Enemmän aikaa käytetään lapsiin, jotka käyttäytyvät hyvin ja paneutuvat tekemisiinsä. Tämä on täysin vääränlainen toimintamalli. Hyvin keskittyvät lapset keskittyvät vähemmälläkin ohjauksella, kun taas levottomat lapset pääsevät eteenpäin vain, jos päivärytmi on selkeä, aikuinen kohtelee häntä lämpimästi, tulee lähelle ja antaa vielä yksityiskohtaisia ohjeita. Erilaisten välineiden ja tarvikkeiden saatavilla olo on myös syytä kiinnittää huomiota. Levottomalle lapselle, ajalliset välimatkat on syytä lyhentää vastaamaan lapsen kykyä. Lapsi, jolla on vaikeuksia odottaa omaa vuoroaan, tulee asettaa jonon alkupäähän, eikä suinkaan viimeiseksi. Vasta sitten kun hänen kykynsä odottaa on kasvanut riittävästi, voidaan hänet siirtää jonossa taaksepäin. Kuvien käyttö konkretisoi ohjeiden merkitystä kaikille lapsille. Usein tämä jo saattaa helpottaa levottoman lapsen toimintaa, kun kuvista näkee, mitä seuraavaksi on tiedossa ja mitä vielä tehdään ennen esimerkiksi kotiin lähtöä. Usein levottomien lasten ongelmat ovat loppujen lopuksi aika lieviä ja kutakuinkin kohtuullisella työmäärällä päästään hyviin tuloksiin ja vieläpä yllättävän nopeasti. On kuitenkin muistettava, että ilman aikuisten vaivannäköä, heikosta impulssikontrollista kärsivät lapset, eivät saa elämäänsä kunnolla hallintaan ja ajan kuluessa, oireet saattavat vain pahentua. (Tahkokallio 2003, 198–201.)

3. TYÖN KUVA NYKY-YHTEISKUNNASSA

3.1. Työelämän kehittyminen

Saksalaisen sosiologian klassikon Max Weberin (1818–1883) mukaan ”työ on ihmisen aineenvaihtoa luonnon kanssa”. Sen avulla ihminen voi hankkia luonnosta toimeentulonsa ja tarpeidensa tyydytyksen välineet. Työn käsite on kuitenkin paljon monimutkaisempi kuin pelkästään tämän määritelmän nojalla saattaisi näyttää. Nykyään työn käsite kattaa paljon muutakin kuin vain luonnon hallintaan tähtäävän toiminnan. Myös taiteellinen ja tieteellinen toiminta, hallinto ja ihmisten hoivaaminen ynnä muut sellaiset, ovat työtä. Työn varassa teknologian kehitys ja taloudellinen kasvu ovat mahdollisia. Työ on suunnitelmallista luonnon muokkaamista, mutta samalla myös sosiaalista vuorovaikutusta. Kun tuotantomenetelmät kehittyvät niin, että tuotteiden määrä ylittää tuottajien itse kuluttaman määrän, syntyy työnjakoa. Työnjaon seurauksena tuottavuus puolestaan kasvaa. Työnjaon eriytyminen ja teknologian kehitys edellyttävät vastaavia muutoksia myös talousjärjestelmässä. Teknologian ja yhteiskunnallisten suhteiden tai talousjärjestelmän vuorovaikutus ovat olleet keskeinen kysymys marxilaisessa nykyaikaista kapitalismia käsittelevissä tarkasteluissa. Kapitalismissa tuotannon tuotteiden jako ja työn arvo tapahtuu palkan ja muiden tulojen muodossa. Juuri kyseinen palkkatyö on se yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen muoto, joka antaa työn käsitteelle tarkan sisällön nykyaikaisessa yhteiskunnassa. (Sulkunen 2003, 122–124.)

Noin sadan vuoden ajan, aina 1970- ja 80-luvuille saakka, työaika hallitsivat työajan normalisointi ja lyhentäminen. Yleensä väestön keskellä oli perhe, jonka ympärille työtä rakennettiin. Työnteosta huolimatta mikään ei saanut vaarantaa perheen hyvää oloa. Nykyään normaalityön sosiaalinen sitovuus on heikentynyt; viikkotyötunnit poikkeavat normaalista ylös ja alas, nolosta kahdeksaankymmeneen. Samalla myös teollisen yhteiskunnan vapaa-aikainstituutiot, vapaa ilta, vapaa viikonloppu, vapaa kesäloma ja eläkeläisyys ovat haurastuneet. Kaiken kaikkiaan työaikadynamiikka on tullut paljon mutkikkaammaksi, hämärämmäksi ja yhä vähemmän hallittavammaksi. Normaalityöaika on ollut yksi tärkeimmistä sosiaalipoliittisista keksinnöistä ja sitä on jopa kuvattu teollisuusyhteiskunnan kivijalaksi. Voimmekin miettiä, mitä tämä kaikki tulee merkitsemään muun muassa elämänpolitiikalle? (Julkunen 2000, 169–170.)

Yksi normaalin työelämän haurastumisen puoli on työaikojen kehityspiirteiden ja työaikaongelmien eriytyminen työmarkkina-aseman mukaan. Yhtäällä näkyvät ylipitkät työajat, työttömyys, vastentahtoiset lyhyet työajat, pätkätyö, vuorotyö ja olematon oman työn hallinta. Tämän päivän ”muotisana” globalisaatio tuntuu kuvaavan myös Suomen työnkehitystä vallan hyvin. (Julkunen 2000, 175.) Tätä edellä kuvattua työn murrosta voidaan kutsua työmarkkinoiden eriytymiseksi. Ilmiö on varsin yleinen useimmissa länsieurooppalaisissa maissa, vaikkakin Suomessa työelämän muutos on ollut huomattavasti nopeampaa kuin muualla. Kehitys on ollut sekä kielteistä että myönteistä. Kielteistä kehityksessä on varsinkin se, että monia suomalaisen työelämän perinteisiä vahvuuksia on menetetty. Suomi ei enää voi ylpeillä korkealla työllisyydellä suhteessa työikäisiin, matalahkolla työttömyydellä tai pitkäaikaistyöttömien pienellä määrällä. Myös kohtuullinen verotus, pieni julkinen velkaantuneisuus, maailman alhaisin köyhyysaste ja se, että suhteessa muuhun väestöön meillä on ollut paljon työikäisiä ja työssä olevia veronmaksajia kustantamassa sosiaaliturvaa, ovat osoittautuneet katoavaisiksi. Tämän kaiken keskellä, työmarkkinat ovat epävakaistuneet. Epävakaistumisen voidaan nähdä liittyvän työn ja työn ulkopuolisen alueen välisen suhteen hämärtymiseen. (Jokinen & Saaristo 2002, 102–104.)

Perinteinen teollinen yhteiskunta tarjosi kohtalaisen vakaan kuvan normaalista elämäntilasta, jossa palkkatyöllä oli oma selkeä paikkansa. Palkkatyö ja ammatti myös jäsenivät perheen ohella hyvin selvästi ihmisten elämää. Epävakaistumisen seurauksena voidaan nähdä eräänlaisen harmaan vyöhykkeen levittäytyvän sekä työn että vapaa-ajan maailmaan. Nykyisessä tilanteessa yhä useamman ihmisen elämään kuuluu vaihteita, jolloin esimerkiksi tehdään pätkätyötä, ollaan uudelleen koulutettavana, osaaikaeläkkeellä tai muuten vain väliaikaisesti kotona. Koska tämän päivän työmarkkinat tarjoavat satunnaisuutta ja suunnittelemattomuutta, on ihmisen erittäin vaikea sitoutua pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Työntekijältä odotetaan entistä enemmän sopeutumiskykyä, venymistä ja joustavuutta. (Jokinen & Saaristo 2002, 102–104.) Tämä kaikki ei voi olla vaikuttamatta työntekijän perheeseen ja lapsiin. Jos vanhempi tai aviopuoliso on yhä enemmän töissä ja vähemmän perheensä parissa, vaikuttaa se omalla tavallaan negatiivisesti näihin suhteisiin. Myös työn tai joissain tapauksissa työttömyyden aiheuttama stressi kiristää ihmissuhteita.

3.2. Lapset ja vanhempien työelämä

Kuinka tämä edellisessä kappaleessa kuvattu työn murros voi vaikuttaa lasten pahoinvointiin? Lapsiperheiden vanhemmat tekevät paljon työtä ja työssäkäynti onkin yleisempää lapsiperheissä kuin muissa kotitalouksissa. Huomattakoon, että myös yksinhuoltajavanhempien työvoimaosuus on sangen korkea, vaikkakaan työllisyys ei ole yhtä korkea kuin kaksivanhempaisissa lapsiperheissä. Vuonna 1998 joka toisessa kahden vanhemman perheessä molemmat vanhemmat kävivät työssä. Pienten lasten isät tekevät nykyisin ylitöitä keskimäärin enemmän kuin muut miehet, eikä nuorimman lapsen iällä ole yleensä vaikutusta isien viikoittaiseen työaikaan. Työn tekemisessä on suurta vaihtelua vanhemman sukupuolen ja lasten iän mukaan. Hyvin usein äidit säätelevät työssäkäyntiään lapsen iän mukaan ja työssäkäynti on paljon vähäisempää lapsen ollessa alle kaksivuotias, kuin vastaavasti kouluikäisten lasten äideillä. Nyky-yhteiskunnan työnkuvaan kuuluvat epätyypilliset työajat vaikuttavat myös lasten vanhempien työnkuvaan. Nykyään joka kolmannen lapsen äiti työskentelee epätyypillisinä työaikoina, kuten vuorotyössä ja viikonloppuisin. Lyhennettyä työaika ja osa-aikatyötä tekevien osuus suomalaisten lasten vanhemmista on sen sijaan pieni. (Sauli 2001, 48–49.)

Työmarkkinoiden eriytymisellä on seurauksensa työssä olevien ja heidän lastensa hyvinvoinnille ja ajankäytölle. Moni tuntee, että aikaa perheen kanssa olemiseen jää liian vähän. Ristiriitatilanteessa työn ja perheen vaatiman ajan ja voimien välillä, perhe on valitettavasti useimmiten se joka antaa periksi. Lasten ja perheiden vähenevän yhteisen ajan ohella toinen työn ja perheen yhdistämisen kannalta ongelmallinen työelämän piirre on määräaikaisten työsuhteiden yleistyminen. Määräaikaisessa ja tulevaisuuden kannalta siltä osin epävarmassa työsuhteessa ovat nimenomaan perheenperustamisiässä olevat ihmiset. Työn ja perheen yhteensovittaminen ja sen vaikeus on ollut työmarkkinaneuvotteluiden ja poliittisten puheiden kestoaihe jo pitkään. Useimmiten sillä viitataan perheisiin, joissa on vanhemmat tai vanhempia ja pieniä lapsia. Yksi olennainen tekijä keskusteluiden taustalla on se, kuinka työn tekemisen tapa on muuttunut. Uusi teknologia on mahdollistanut ja lisännyt riskiä siitä, että työ irrotetaan ajan ja paikan kytköksestä. Työtä voidaan nykyään tehdä yhtä hyvin niin kotona kuin kesämökilläkin. Työelämässä elää edelleen vahvana se perinne, että työelämässä olemme vain työntekijöinä ja perhe on jokaisen yksityisasia, joka ei saa haitata työn tekemistä. Tästä huolimatta on selvää, että työn organisoimien tavat vaikuttavat siihen, miten ansiotyö ja perhe voidaan yhdistää. Työnantajan on oltava valmis antamaan työntekijöilleen vapaapäiviä

lapsen sairastumisen, sairaalassa käytön ynnä muiden asioiden takia. Perheellisyys ei saisi vaikuttaa työn kuvan kehittymiseen saatikka sitten työn määräaikaaisuuteen. On myös muistettava, että sukupolvien ikääntyessä, työn ja perheen yhteensovittaminen tulee ulottumaan myös isovanhempiin ja heistä huolehtimiseen. Omien vanhempien vanhetessa, on vanhempien kyettävä huolehtimaan myös heistä oman työ ja lastenhoiton ohella. (Salmi 2001, 54–55.)

Lapsiperheiden suhteellinen asema tulojakaumalla on heikentynyt 1990-luvulla. Asumiskustannukset muodostavat Suomessa suuren menoerän, varsinkin pienten lasten perheissä. Asumiskustannukset nousivat kolmanneksella kaikista kotitalouksien yksityisistä kulutusmenoista vuosina 1990–1994, kansantalouden tilinpidon mukaan. Sittemmin osuus on pysytellyt noin 25 prosenttina kaikista kulutusmenoista. Rakennuskustannukset, veden hinta, sähkön hinta ja jopa ruuan hinta ovat Suomessa suhteellisen kalliita ja näyttävät olevan koko ajan nousussa. Varsinkin lapsiperheissä sähköä, vettä ja ruokaa menee suhteellisen paljon kuukautta kohti ja aiheuttaa suuren loven vanhemman palkkaan. (Sauli 2001, 31–34.) Yksi hyvinvointiyhteiskunnan päätavoitteita on ollut lapsiköyhyyden vähentäminen. Kun katsotaan asiaa kansainvälisillä tulomittareilla, suomalaisten lasten köyhyysaste on matala. Kuitenkin 1990-luvun lopulla kehitys on kääntynyt epätoivottavaan suuntaan ja köyhyysrajan alapuolella elää yhä enemmän lapsia. Yhtenä syynä suurempaan köyhyysasteeseen lapsiperheissä kuin keskimääräisessä väestössä voidaan pitää sitä, että köyhyysriski on erittäin suuri monilapsisissa perheissä, suurten elinkustannusten takia. Monissa perheissä toimeentulon riittämättömyyden syy löytyy pätkätoiden, osa-aikaisuuden ja matalapalkkaisuuden aiheuttamasta heikosta työmarkkina-asemasta. Vaikka työssä käydään, ei palkka yksinkertaisesti riitä perheen elättämiseen. (Sauli 2001, 35–40.)

4. LASTEN PAHOINVOINTI

4.1. Lasten pahoinvoinnin ilmeneminen

Jo varsin pitkään on julkisessa keskustelussa ilmaistu lisääntyntä huolta lasten huonosta huolenpidosta, levottomuudesta, oppimisvaikeuksista, väkivaltaisuudesta, sosiaalisten taitojen puutteesta ja muista häiriöistä. Lastensuojelun tarpeessa olevien sekä mielenterveyden pulmista kärsivien lasten määrä on valitettavasti lisääntynyt, eivätkä he pääse tarpeeksi ajoissa hoitoon. Lasten juopottelua ja koulukiusaamista on esillä paljon, eikä siihen ole löydetty tarpeeksi toimivia keinoja puuttua, vaikka yritetty on. Näiden asioiden seuraukset voivat olla traagisia. Edellä mainitut asiat ovat vakavia, mutta täysin todellisia esimerkkejä siitä, kuinka lasten pahoinvointi voi pahimmillaan näyttäytyä. Ongelmien taustalla nähdään paljon asioita, jotka vaativat tarkkaa erittelyä ja epäkohtien korjaamista. (Bardy 2001a, 13–18.)

Valtaosa suomalaisista lapsista voi hyvin ja jopa monella tapaa paremmin kuin ennen. Lasten pahoinvointi ja hyvinvointi kytkeytyvät aina ympäröivään yhteiskuntaan, elinoloihin, perheoloihin ja koulu- tai päivähoitoyhteiskuntaan. Lasten pahoinvoinnin takaa löytyy hyvin usein vanhempien pahoinvointi. Vanhempien pahoinvointi saattaa aiheutua muun muassa niukasta toimeentulosta, liian kiireisistä tai pitkistä työpäivistä, työttömyydestä tai masennuksesta. Tällä hetkellä yhtenä suurimpana ongelmana pidetään vanhempien työelämän kuormittavuutta. Vanhempien omaan jaksamiseen liittyvät tekijät vaikuttavat myös perheen lasten hyvinvointiin. Vanhempien perhekriisit, mielenterveys- ja päihdeongelmat ja työelämän kohtuuton kuormitus merkitsevät aina lapselle vaaratilannetta ja useimmiten myös erityisen tuen tarvetta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 34–36.)

Päivähoidossa lasten pahoinvointi näkyy lähinnä levottomuutena ja häiriökäyttäytymisenä. Levottomuus ilmenee keskittymiskyvyn ja tarkkaavaisuuden häiriöinä, oppimisvaikeuksina, heikkona kykynä odottaa vuoroaan ja pysyä paikallaan sekä noudattaa suoraan ohjetta. Levottomuus ilmenee myös yliaktiivisuutena, häiriköintinä ja jopa väkivaltaisuuksina. Lapsen syrjään vetäytyminen voi myös olla merkki lapsen sisäisestä levottomuudesta. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että lapsen sisäisten impulssien kontrolli on huono. (Tahkokallio 2003, 99–103.)

Levottomuus ja häiriökäyttäytyminen ilmenevät päivähoidossa yleensä lapsen vuorovaikutuksessa ja sosiaalisessa käyttäytymisessä suhteessa toisiin lapsiin. Joskus nähdään, että tietyn lapsen kaverisuhteet menevät usein solmuun, leikit eivät suju tai lapsen käyttäytymisessä voi muuten olla piirteitä, jotka huolettavat päivähoidon ammattilaisia. Muita piirteitä voivat olla muun muassa katsekontaktin puute, jatkuva liikkeellä olo tai aggressiivisuus. Lapsen pahoinvointiin viittaavat ongelmat tulevat usein esiin tietyissä, toistuvissa tilanteissa. Yhteiset kokoontumiset, siirtymätilanteet toiminnasta toiseen, vuorottelu tai jopa tavaroiden jakaminen ja yhteiset leikit saattavat joillekin lapsille olla hyvinkin vaikeita. Leikeistä erityisesti sääntöleikit ja sääntöjen mukaan toimiminen tuottavat vaikeutta. (Heinämäki 2006, 7-21.)

4.2. Syitä lasten pahoinvointiin

Monet asiat stressaavat lapsia. Etenkin omien vanhempien pahoinvointiin liittyvät asiat askarruttavat heitä. Karkeasti sanottuna, kodin voidaan sanoa muuttuneen rautatieasemaksi, josta käsin vanhemmat käyvät töissä ja lapset päivähoidossa sekä harrastuksissaan. Kotiin tullaan lähinnä nukkumaan ja ruokailutkin saatetaan hoitaa kukin tahollaan, miten milloinkin. Lapsilta edellytetään jo varhain suurta itsenäisyyttä. Lasten itsenäisyys on lisääntynyt ainakin kahdella tavalla. Ensinnäkin lapset voivat varsin vapaasti valita ja toimia halujensa mukaan. Toiseksi aikuiset odottavat lapsilta omatoimisuutta ja itsenäistä päätöksentekoa jo varsin varhain. Liika omatoimisuus johtaa lapsen kohdalla siihen, että lapsi alkaa huolehtia itse monista asioista, joista sekä omat vanhemmat että muut aikuiset ovat aikaisemmin huolehtineet. Näin ollen lapsen stressi alkaa kasvaa. Lapset voivat tulkita omatoimisuuden niin, että vanhemmat eivät välitä heistä ja kokea tämän takia turvattomuutta. Toisaalta liiallinen omista asioista huolehtiminen tarkoittaa myös lapselle huolta ja huolestumista. Lasten lisääntynyt itsenäisyys on näin ollen lisännyt lasten stressikuormaa. Tämä näkyy erilaisina oireina, joista päällimmäisinä ovat levottomuus, sekä keskittymisen ja tarkkaavaisuuden ongelmat. On kuitenkin muistettava, että kaikki lapset eivät saa liiallisesta itsenäisyydestä oireita, ainakaan kovin paljon. Luultavasti suurin osa lapsista selviytyy näistä kasvaneista vaatimuksista varsin hyvin ja kaikki tämä johtuu lapsen henkilökohtaisista vahvuuksista tai heikkouksista stressinsietojärjestelmässä. (Tahkokallio 2003, 168–185.)

Lapsuuden maisema on muuttunut paljon 1990-luvulla ja lasten pahoinvointia kuvaavia tietoja on julkaistu valitettavan suuria määriä. On muun muassa todettu, että traditionaalinen perhesysteemi epävakautuu; uusperheiden ja epävakaiden avoliittojen osuus lapsiperheissä kasvaa ja samalla myös perheiden hajoaminen on lisääntynyt. Lapsuuden myös sanotaan yksinäistyneen. Suuren osan päivästä lapset viettävät ammatti-ihmisten seurassa päivähoitossa tai koulussa. Samalla läheisten aikuisten määrä on lasten elämässä vähentynyt. Tämän voidaan katsoa johtuvan suurentuneista lapsiryhmistä, pienentyneistä perheistä ja tietysti myös harvenevista sukulaisverkostoista. Näiden kaikkien lisäksi, sekä lasten että aikuisten päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Muun muassa nämä havainnot kertovat elämäntapojemme muutoksesta ja perheinstituution eheyden vähittäisestä rapautumisesta. Yhtenä selityksenä lasten kasvavalle pahoinvoinnille voitaisiin pitää sitä, että taloudelliset ja sosiaaliset yhteiskunnalliset muutokset ovat murtaneet sukupolvien vuorovaikutusta ja lasten kasvun kannalta tärkeän sosiaalisen perimän siirtoa tukevia elämäntapoja. Nykyään ihmiset muuttavat paljon paikkakunnalta toiselle muun muassa työn perässä. Uudella asuinalueella ei ole samalla tavalla apua antavia sukulaisverkostoja, kuten esimerkiksi isovanhempia. Tästä johtuen perhe saa niin sanotusti pärjätä omillaan ja työssäkäyvän perheen lapset joutuvat viettämään suuren osan ajastaan päivähoitossa. Tämä on kuitenkin vain yksi selitys, sillä taustalta löytyy paljon muitakin, yhtä perusteltuja selityksiä. (Järventie & Sauli 2001, 8-9.)

Lehdissä ja televisiossa kuulee usein väitettävän, että kasvattajista on tullut uusavuttomia, eivätkä he myöskään osaa asettaa lapsilleen rajoja. Tätä pidetään yhtenä selityksenä sille, että lapset voivat huonosti. Onko tämä totta, vai tuntuuko meistä vain siltä, että entiset ajat ovat aina parempia nykyisiin verrattuna? On totta, että jokin on kasvatuksessa peruuttamattomasti muuttunut. Lasten kasvuympäristö on ainakin täynnä kaupallisuutta ja viihdettä, samalla kun tietokone ja televisio tahdittavat perheiden arkea. Kun vanhemmat viettävät pitkän päivän työssä, lasten ollessa päivähoitossa ja kun ilta on vielä suunniteltu tarkasti vietettäväksi molempien osapuolten harrastusten parissa, jää vanhempien ja lasten yhteinen aika vähäiseksi. Kasvatuksessa traditio ja murros ovat aina läsnä, jokin säilyy ja jokin muuttuu. Nykyisten kasvattajien ympäristö on muuttunut paljon heidän omasta lapsuudestaan. Aikaisemmin lapsille niin tärkeät pihaleikit ynnä muut ajanvietteet ovat vähentyneet merkittävästi ja tietotekniikka sekä media ovat muuttaneet maailmaa nopeasti ja paljon. Näiden muutosten seurauksena vanhemmat tai

ammattikasvattajat eivät voi enää suoraan käyttää omia kokemuksiaan itsestään selvänä ohjenuorana kasvatuksessa. (Järvinen & Kolbe 2002, 7-8.)

Puhuttaessa kasvatuksesta ja vanhemmuudesta, maalataan helposti joko kauhukuvia tai haikaillaan idyllien perään. Media tuo esille järkyttäviä tapahtumia muun muassa lasten ja nuorten tekemistä rikoksista tai lasten heitteille jätöstä. Samalla se tuo kuitenkin tietoisuutemme tärkeitä asioita, jotka synnyttävät keskuudessamme keskustelua. Koulun, päiväkodin ja vanhemmuuden kehityksen suuntaa pohditaan aktiivisesti ja kiivasta keskustelua on käyty myös vanhemmuuden ja työelämän yhteensovittamisen vaikeudesta. Sanotaan, että stressaantuneet vanhemmat ovat henkisesti poissaolevia eivätkä he jaksavat valvoa lapsen tekemisiä ja vaistota lapsen tarpeita. Tämän seurauksena riita lapsen kanssa syntyy helposti ja lapselle joko annetaan periksi tai televisio saa toimia lapsenvahtina. (Järvinen & Kolbe 2002, 10–11.)

Pohdittaessa lasten pahoinvoinnin lisääntymistä, on muistettava, että myös päivähoiton ja koulun laadulla on oma osuutensa lasten oireiden, pahoinvoinnin ja levottomuuden lisääntymiseen. Viime vuosien kehitys päivähoidossa ja koulussa ei ole tukenut vakaita ihmissuhteita. Ylisuuret ja samalla vaihtuvat ryhmät ovat myös otollista maaperää kehitystä aina vaurioittavalle kiusaamiselle. Lasten arkiympäristö päivähoidossa tarjoaa hyviä mahdollisuuksia lasten hyvinvointia ja terveyttä uhkaavien tekijöiden vähentämiseksi. Sopivan kokoisissa ja pysyvissä ryhmissä ammatti-ihmisillä olisi hyvät mahdollisuudet tehdä havaintoja lasten voinnista ja tukea lasta. Ylisuuret ryhmät ja ihmissuhteiden vaihtuvuus päivähoidossa ja koulussa kuitenkin sitä vastoin vain lisäävät sosiaalista ”kohinaa” lasten elämässä, jota muutoinkin luonnehtivat suuret muutokset. Koska ihmisten elämä kotona on nykyisin täynnä muutoksia, olisi yhteiskunnan omalta osaltaan pyrittävä pitämään lasten elämän ja toiminnan edellytykset suhteellisen vakaina. (Bardy 2001b, 78–79.)

Ylisuuret ryhmäkoot puhuttavat paljon ja useimmat ongelmat sysätään hyvin helposti juuri kyseisen syyn aiheuttamaksi. Asia ei kuitenkaan ole Tahkokallion (2003, 99–103) mukaan aivan niinkään. Hänen mukaansa jo 1950-luvulla on suuria ryhmiä ollut niin koulussa kuin päivähoidossakin. Silti päivät ovat sujuneet yleensä rauhallisesti, eikä levottomuutta ole juurikaan ollut havaittavissa. On kyllä totta, että 1990-luvun lama-vuosien aikana ryhmäkokoja on suurennettu ja sijaisten palkkaamista on vähennetty, siltikään ryhmäkoot eivät ole kovin suuria verrattuna muutamien vuosikymmenien ta-

kaiseen aikaan tai tasoon, joka monissa muissa maissa vallitsee. Luultavasti Suomessa on kysymys pikemminkin siitä, että meillä on useimmissa ryhmissä niin paljon häiriökäyttäytyviä lapsia, että päivähoidon työntekijät joutuvat toimimaan kykyjensä ja taitojensa äärirajoilla hallitakseen ryhmää edes välttävästi. Vaatimus ryhmäkokojen pienentämisestä on siis tältä osin varsin perusteltua ja kannatettavaa. Lasten oppimisen yhtenä edellytyksenä oleva työskentelyrauha ja henkilöstön jaksaminenkin edellyttävät sitä.

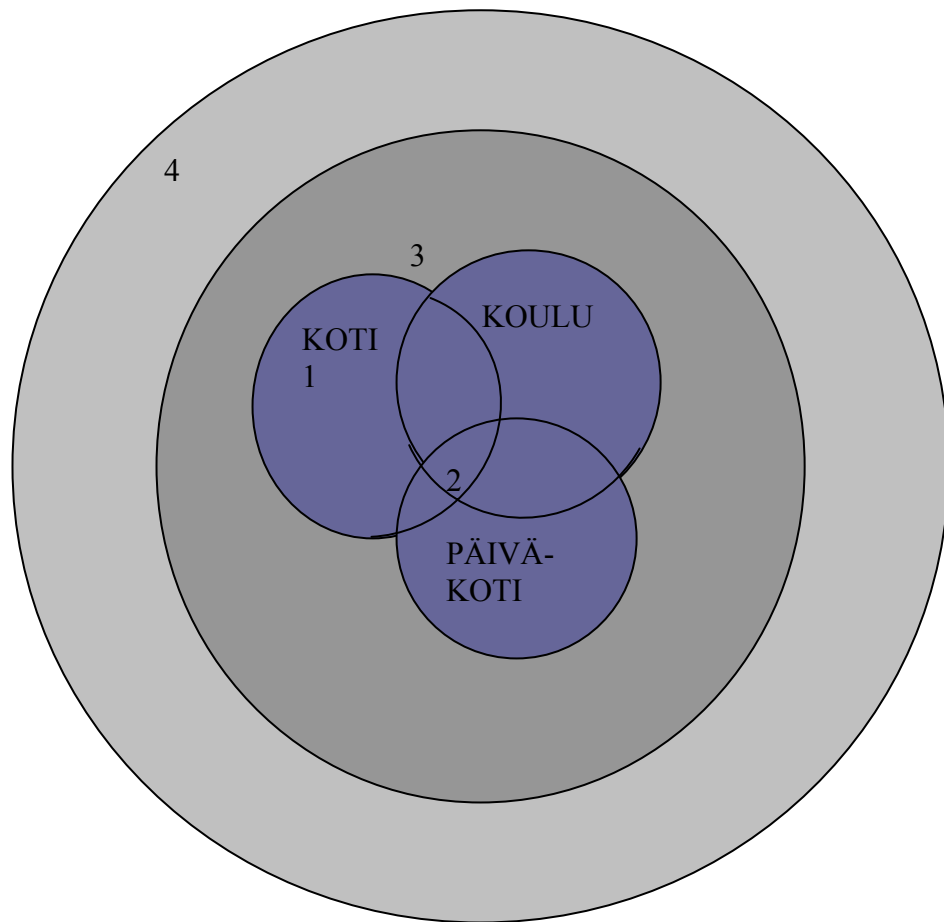
Kaiken edellä kirjoitetun lisäksi on syytä muistaa, että noin 5 %:lla lapsista levottomuus johtuu keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöistä. Kyseisten häiriöiden syyt ovat biologisia, eivätkä siis millään tapaa johdu ”väärästä” kasvatuksesta tai epävakaista elinoloista, eli toisin sanoen ne eivät liity lasten pahoinvointiin. Kuitenkin, vaikka edellä mainittu 5 % levottomista lapsista karsitaan pois, jää heitä vielä niin paljon, että he ovat lähes kirjaimellisesti kaatumassa päivähoidon työntekijöiden syliin. (Tahkokallio 2003, 99–103.)

5. BRONFENBRENNERIN EKOLOGINEN KASVATUSTEORIA

5.1. Ekologisen kasvatusteorian näkökulma

Bronfenbrennerin ekologisessa kasvatusteoriassa on tarkasteltu lapsen kehitysprosessia mielenkiintoisella ja ajankohtaisella tavalla. Kyseisessä teoriassa tarkastellaan lapsen kehitysprosessia aina yhteydessä siihen ympäristöön, jossa kasvu tapahtuu. Ekologisen näkökulman pohjalta kasvatuksen päämääränä voidaan pitää tasapainon saavuttamista yksilön ja ympäristön kesken. Jos tasapainoa ei ole, ilmenee tämä lapsen ongelmina. On muistettava, että lapsessa havaittava ongelma ei ole vain lapsen ongelma, vaan myös merkki yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen toimimattomuudesta. Yksilön välitön ympäristö, mikrosysteemi, muodostuu toiminnoista, rooleista ja henkilöiden välisistä suhteista, joita yksilö kokee ympäristössään. Lapsen tärkeimpänä kasvu-ympäristönä on ilman muuta perhe, johon lapsella on syvimmat, pysyvimmat ja jatkuvimmat siteet. Mesosysteemillä Bronfenbrenner käsittää niiden ympäristöjen välisiä suhteita, joissa lapsi aktiivisesti toimii. Toisin sanoen se tarkastelee lapsen kasvu-ympäristöissä toimivien ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kolmatta lapsen toimintaympäristöä Bronfenbrenner kutsuu eksosysteemiksi. Vaikka lapsi ei itse aktiivisesti osallistukaan tämän systeemin toimintoihin, vaikuttaa se suuresti siihen, mitä hänen lähiympäristössään tapahtuu. (Hujala & Puroila & Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 8-26.)

Bronfenbrennerin ekologisessa kasvatusteoriassa, kontekstuaalisen kasvun mallissa, nähdään, että lapsen vanhempien työelämä kuuluu ekso- ja makrosysteemiin. Lapsen toimintaympäristön ulkopuolinen elämäntodellisuus, kuten muun muassa työn maailma, vaikuttaa suuresti lapsen lähiympäristön tapahtumiin, vaikka lapsi ei itse osallistu aktiivisesti tämän systeemin toimintoihin. Bronfenbrennerin ekologisessa kasvatusteoriassa yhteiskunnan makrotaso, kuten työlainsäädäntö tai päivähoitojärjestelmä, vaikuttaa välillisesti lapsen maailmaan vanhemman kautta. Lapsen mahdollisuudet oman hyvinvoinnin luomiseen ovat aina sidoksissa vanhempien menettelytapoihin ja ratkaisuihin. Tästä voidaan päätellä, että lapsen hyvinvointi riippuu ensisijaisesti siitä, minkälaiset kasvuolot vanhemmat hänelle luovat. Yksittäisen perheen elinolot ovat aina sidoksissa yleisiin yhteiskunnallisiin elinoloihin, joiden puitteisiin vanhempien toiminta on tiukasti sidoksissa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007, 22.)

Kuvio 1. Bronfenbrennerin ekologinen malli

1. Mikrotaso= koti, koulu, päiväkoti
2. Mesotaso= edellä mainittujen välinen yhteistyö ja vuorovaikutus
3. Eksotaso= työ ja perhe-elämän yhteensovittaminen
4. Makrotaso= yhteiskunnallinen taso, kuten lait ja asetukset

Ensimmäisellä, mikrosysteemin tasolla, tarkoitetaan kuviossa lapsen välitöntä lähiympäristöä, kuten perhettä tai päivähoitopaikkaa. Lähiympäristöä voidaan kuvata tilan ja materiaalistien ominaisuuksien mukaan, niiden henkilöiden mukaan, joilla on erilaiset suhteet ja roolit lapseen nähden sekä niiden toimintojen mukaan, joita henkilöt suorittavat keskenään tai lapsen kanssa. Toisella tasolla, mesosysteemin tasolla, tarkoitetaan niiden ympäristöjen verkkoa, joiden jäsenyyteen lapsi kuuluu, kuten esimerkiksi päivähoitopaikka. Olennaista on myös näiden ympäristöjen välinen vuorovaikutus, jota voi tapahtua sekä formaalisella että informaalisella tasolla. Tässä kuviossa formaalisella, eli virallisella tasolla tapahtuvalla vuorovaikutuksella tarkoitetaan esimerkiksi kodin ja päiväkodin välillä tapahtuvaa toimivaa yhteistyötä. Informaalisella eli epävirallisella

tapahtuvalla vuorovaikutuksella tarkoitetaan kuviossa puolestaan esimerkiksi sukulaisilta ja naapureilta saatua tukea lasten kasvatuksessa. Kolmannella tasolla, eksosysteemin tasolla, tarkoitetaan lasta etäämpää koskettavia tekijöitä. Näiden tekijöiden kanssa lapsi ei välittömästi joudu vuorovaikutukseen, mutta ne kuitenkin vaikuttavat hänen lähiympäristöönsä. Näitä tekijöitä voivat olla muun muassa työn ja perhe-elämän väliseen vuorovaikutukseen liittyvät asiat, kuten työn laatu ja työvuorot, mutta myös muunlaiset tekijät, kuten esimerkiksi vanhempien suhteet sukulaisiin ja ystäviin. Neljännellä tasolla, makrosysteemin tasolla, tarkoitetaan yhteiskunnallista tasoa, kuten vallitsevaa päivähoitolainsäädäntöä ja erilaisia perhetuen muotoja. Makrosysteemi luo perheen tehtävien täyttämisen aineelliset edellytykset samoin kuin toimintaideologian. (Seppälä 2000, 9-10.)

Jos peilaan Bronfenbrennerin ekologista mallia omaan opinnäytetyöhöni, voin todeta, että mikrotasolla tarkastelun kohteena ovat koti ja päivähoito. Erityistä huomiota tulen kiinnittämään siihen, mitkä ovat vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden näkemykset päivähoiton mahdollisuuksista tukea lasten hyvinvointia. Mesotasolla kiinnitän huomiota kodin ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön ja siihen, kuinka mielipiteet jakaantuvat pohdittaessa esimerkiksi päiväkodin varhaiskasvatusympäristöä. Eksosysteemin tasolla keskeiseksi asiaksi opinnäytetyössäni nousee kysymys työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta, sekä sen mahdollisista vaikutuksista lapsen pahoinvointiin. Tulen tarkastelemaan lähinnä sitä, kuinka vanhemmat onnistuvat yhteen sovittamaan työn ja perhe-elämän, mitkä asiat nyky-yhteiskunnan työssä voivat lisätä lasten pahoinvointia sekä mitä kehittämisehdotuksia vanhemmilla olisi työnkuvaan, jotta työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen helpottuisi. Mesotason vaikutuksia en juuri opinnäytetyössäni tule kuvaamaan.

6. AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

6.1. Perhebarometri 2000

Aikaisemmista tutkimuksista mainittakoon Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen perhebarometri 2000 (Seppälä 2000). Kyseinen perhebarometri on sarjassaan neljäs perhettä barometrin keinoin tarkasteleva selvitys ja perustuu edellisen vuoden perhebarometrin keskeisiin tuloksiin, niitä syventäen. Perhebarometreilla on tarkoitus kerätä tietoa ajankohtaisista, perhettä koskevista teemoista. Vuoden 2000 perhebarometrin teemana ovat lasten kasvatukseen ja erityisesti kasvatusvastuuseen ja sen jakautumiseen liittyvät kysymykset. Perhebarometrissa selvitetään vanhempien ja ammattikasvattajien näkemyksiä ajankohtaisista kasvatukseen liittyvistä asioista. Tarkastelun kohteeksi on otettu muun muassa kasvatusvastuun jakautuminen perheen sisällä sekä vanhempien ja ammattikasvattajien välillä. Tämä on yhtenä tarkastelun kohteena siksi, koska suomalaisessa yhteiskunnassa lasten kasvatuksen päävastuu on perinteisesti nähty kuuluvan vanhemmille. Monien yhteiskunnallisten muutosten paineessa ja myös molempien vanhempien työssäkäynnin lisääntyessä, on kuitenkin havaittu merkkejä kasvatusvastuun jakautumisesta yhä enenevässä määrin yhteiskunnalle, pääosin päiväkodille ja koululle. (Seppälä 2000, 7-8.)

Koska työn ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevat kysymykset ovat nykyisin paljon esillä, myös näitä kysymyksiä käsitellään kyseisessä perhebarometrissa. Kyseistä ongelmaa lähestytään työn ja ajankäytön, työn ja perheen välisten ristiriitojen, työn ja perheen yhteensovittamisen sekä perhekeskeisyyden näkökulmista. (Seppälä 2000, 7-8.) Kyseisestä tutkimuksesta tutustuin lähinnä kolmanteen päälukuun, jossa käsiteltiin vanhempien näkemyksiä työn- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta sekä vanhempien ehdotuksia muutoksista, jotka heidän mielestään parantaisivat mahdollisuuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Tutkimuksesta esiin tulleita tuloksia olen käsitellyt opinnäytetyöni aikaisemmassa luvussa, jossa käsiteltiin perheen ja työelämän yhteensovittamista. On mielestäni syytä muistaa, että kyseisessä tutkimuksessa ei lainkaan mainittu lasten pahoinvoinnin käsitettä, eikä tuloksia millään liitetty lasten pahoinvointiin, koska tutkimuksen pääpaino oli kasvatuksessa ja kasvatusvastuun jakautumisessa. Käytin tutkimuksesta siis ainoastaan asioita työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ja sen mahdollisista vaikeuksista.

6.2. Mikä lapsiamme uhkaa?

Toisena tutkimuksena mainittakoon Stakesin julkaisema raportti, Mikä lapsiamme uhkaa? Ennen kaikkea, raportin tarkoituksena on ollut nostattaa keskustelua lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavista muutoksista sekä keinosta niiden voittamiseen tai lievittämiseen. Raportti on tehty eduskunnalle annettavan lasten hyvinvointia koskevan selonteon tueksi. Pahoinvoinnin mahdollisten syiden selville saamiseksi raporttiin on koottu poikkeuksellisen laajasti tietoa lasten elämään vaikuttavista tekijöistä ja niiden kehityskuluista 1990-luvulla. Raportissa osoitetaan yksityiskohtaisesti, miten lapsiperheiden elinolot tulojen ja työn suhteen ovat kiristyneet. Raportissa myös puodaan sitä, kuinka olojen kiristyminen kodeissa ja lasten palveluissa kasvattavat erityisiin vaikeuksiin joutuneiden lasten määrää. (Bardy 2001a, 13–27.)

Raportti tarjoaa hyvin jäsenneltyä ja kattavaa tietoa niistä taloudellisista, poliittisista, sosiaalisista ja kulttuurillisista muutoksista, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleenkin lapsiväestön ja lapsiperheiden elämään. Raportin mukaan, lasten pahoinvoinnin lisääntyminen on ymmärrettävissä johdonmukaisena seurauksena monien eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Näihin eri tekijöihin olisi tarpeen pysähtyä esimerkiksi 2000-luvun yhteiskuntapolitiikan linjauksissa. Tämän päivän Suomessa, keskusteluun lasten elämästä, tarvitaan uusia suuntia ja usein erillisinä tarkasteltujen teemojen yhteen kytkemistä. Lapsipoliittisen keskustelun perustana voidaan pitää sukupolvien välisessä vastavuoroisessa yhteiskunnassa. Lasten hyvinvoinnin lisäämisen voidaan ajatella nostavan myös muiden ihmisten hyvinvointia. (Bardy 2001a, 13–27.)

Kyseisestä tutkimuksesta syvennyin enimmäkseen tietoihin, jotka käsitelivät nyky-yhteiskunnan työnkuvaa. Tässä tutkimuksessa kyseisiin kehitysnäkökulmiin oli myös liitetty lasten pahoinvointi, samalla tavalla kuin omassa opinnäytetyössäni. Tutkimuksessa esiin tulleita tuloksia olen käsitellyt tarkemmin aikaisemmissa luvuissa, joissa käsiteltiin lasten pahoinvointia sekä työn kuvaa ja sen vaikutuksia lapsen pahoinvointiin. Myös omista opinnäytetyöhöni liittyvistä kyselyistä saamia tuloksia tulen peilata osaksi kyseisen raportin tuloksiin.

7. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1. Metodologiset lähtökohdat

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Usein laadullisessa tutkimuksessa keskitytään varsin pieneen määrään tapauksia ja ne pyritään analysoimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Opinnäytetyöni tarkoitusta voidaan toisaalta luonnehtia selittäväksi ja toisaalta kuvailevaksi. Opinnäytetyössäni etsin selitystä lasten pahoinvoinnille nyky-yhteiskunnan työn kautta ja samalla pyrin tuomaan esille tarkkoja kuvauksia sekä lasten pahoinvoinnin ilmenemisestä päiväkodissa että niistä työn piirteistä, jotka tähän ilmiöön mahdollisesti vaikuttavat. Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan yleensä todellisissa tilanteissa. Tiedon keruun menetelmänä suositaan ihmistä ja hyvin usein täydentävän tiedon hankinnan apuna käytetään erilaisia lomakkeita tai testejä. Kvalitatiivista tutkimusta tekevä tutkija valitsee kohdejoukon hyvin tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaista otantaa käytetä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 156–160.)

Opinnäytetyöhöni minulla oli tavoitteena kerätä tietoa kattavan ja ajantasaisen teorian tiedon avulla. Keräsin tietoa lähinnä perhettä, varhaiskasvatusta ja työtä kuvaavista teoksista. Konkreettista lisätietoa pyrin työhöni saamaan kyselyiden avulla, jotka osoitin kahdellekymmenelle (20) vanhemmalle ja kymmenelle (10) päivähoiton työntekijälle. Valitsin kyselyihini osallistuvan kohdejoukon tarkoituksen mukaisesti juuri päiväkodista, jossa järjestetään vuorohoitoa, tämän lisäksi kaikki vanhemmat olivat työssäkäyviä, 3-5-vuotiaiden lasten vanhempia. Myös päivähoiton työntekijät olivat samasta päiväkodista. Lisätietoa hain vielä havainnoimalla lapsiryhmien toimintaa päivähoitossa. Kyselyn toteutin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella joka muodostui teorian tiedon ja siitä esille nousseiden tutkimusongelmien pohjalta. Kyselyiden avulla sain opinnäytetyöhöni sekä vanhempien että päivähoiton työntekijöiden näkökulman lasten pahoinvointiin.

7.2. Tutkimusongelmat

Opinnäytetyöni teoriaosuuden sekä tavoitteiden pohjalta määrittelin kaksi tutkimuksen pääongelmaa ja kaksi osaongelmaa. Teoriatietoa tutkiessani perehdyin ensimmäiseksi kirjallisuuteen joka koski nyky-yhteiskunnan työnkuvaa sekä työn sovittamista perhe-elämään. Teoriaa tutkiessani minua alkoi kiinnostaa entistä enemmän ne asiat, jotka työssä vaikuttavat lasten pahoinvointiin sekä keinot, joiden avulla työn ja perhe-elämän yhteensovittamista voitaisiin työnantajan puolelta helpottaa. Tästä aihealueesta muodostuivatkin opinnäytetyöni ensimmäinen pääongelma sekä sen osaongelma. Työhön ja perheeseen liittyvän teoriatiedon jälkeen aloin tutkia varhaiskasvatukseen liittyvää kirjallisuutta. Kyseisessä kirjallisuudessa minua ennen kaikkea kiinnostivat lasten pahoinvoinnin näkyminen päivähoidossa sekä lasten hyvinvoinnin tukeminen. Näistä asioista muodostuikin sitten opinnäytetyöni toinen pääongelma sekä sen osaongelma. Seuraavassa tulen hieman perustelemaan ja tarkentamaan tutkimusongelmiani ja niiden merkityksiä opinnäytetyöni kannalta.

1. Mitkä asiat tämän hetken vallitsevassa työnkuvassa voivat vaikuttaa lasten pahoinvointiin?
 - 1.1. Mitkä muutokset työelämässä helpottaisivat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista?

Ensimmäisen tutkimusongelman avulla pyrin selvittämään vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden mielipidettä siitä, mitkä tämän hetken vallitsevan työnkuvan olennaiset piirteet heidän mielestään voivat vaikuttaa lasten pahoinvointia lisäävästi. Saulin (2001, 30–50) mukaan lasten pahoinvointiin voidaan nähdä vaikuttavan hyvin monet, nyky-yhteiskunnassa vallitsevat työn piirteet. Näitä ovat muun muassa pitkät työpäivät, pätkätyö, vuorotyö ja työn sitoutumattomuus aikaan ja paikkaan. Ensimmäisellä tutkimusongelmallani pyrin selvittämään, mitkä tämän hetken vallitsevassa työnkuvassa olevat piirteet vaikuttavat mahdollisesti lasten pahoinvointiin.

Tätä ongelmaa lähestyin kysymällä sekä vanhemmilta että päivähoidon työntekijöiltä, mitkä asiat heidän mielestään nyky-yhteiskunnan työnkuvassa voisivat vaikuttaa lasten pahoinvointiin. Myös työn ja perhe-elämän yhteensovittamista helpottavat muutokset kiinnostavat minua, varsinkin vanhempien näkökulmasta. Kyseisiin tutkimusongelmiin

hain vastauksia vanhemmille osoitetussa kyselylomakkeessa, kysymysten 1-8 avulla ja työntekijöille osoitetussa kyselylomakkeessa, kysymysten 1 ja 3-7 avulla.

2. Kuinka lasten pahoinvointi näkyy päivähoidon arjessa?

2.1. Millä keinoilla päivähoito voi tukea lasten hyvinvointia?

Toisella tutkimusongelmalla pyrin selvittämään, kuinka lasten pahoinvointi näkyy päivähoiton arjessa. Tähän tutkimusongelmaan hain vastausta päivähoiton työntekijöille osoitetussa kyselyssä ja siinä kysymyksen 2 avulla. Osaongelmani koski päivähoiton tukimuotoja lasten hyvinvoinnille. Pyrin selvittämään konkreettisia toimenpiteitä lasten hyvinvoinnin tukemiselle, en siis mitään yleistä, kuten ryhmäkokojen pienentämistä. Ideat väittämiin sain teorian tiedon pohjalta. Tähän osaongelmaan hain vastauksia vanhempien kyselylomakkeen kysymysten 9-15 avulla ja päivähoiton työntekijöiden kyselylomakkeen kysymysten 8-15 avulla.

Päivähoiton todellisen arkipäivän tilanteen selvittämisen tukena käytin myös ryhmien havainnointia, jossa ennen kaikkea keskityin varhaiskasvattajien ja varhaiskasvatusympäristön havainnointiin. Varhaiskasvatusympäristöä havainnoidessani kiinnitin ennen kaikkea huomiota ympäristön selkeyteen ja toiminnan järjestämiseen. Varhaiskasvattajien toimintaa havainnoidessani kiinnitin huomiota aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen sekä koko tiimin toimivuuteen. Samalla tuli tietysti myös huomioitua oma näkökulmani siitä, kuinka pahoinvointi omasta mielestäni näkyi ryhmässä.

7.3. Tutkimusjoukko ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyöni tutkimusjoukko koostui kymmenestä (10) päivähoiton työntekijästä ja kahdestakymmenestä (20) päiväkotilapsen vanhemmasta. Valitsin tutkimukseni kohdejoukkoon tarkoituksen mukaisesti juuri 3-5-vuotiaiden lasten työssäkäyvät vanhemmat. Oman näkökulman opinnäytetyöni tuloksiin antaa mahdollisesti se, että päiväkodissa on enimmäkseen hoidossa vuorotyötä tekevien vanhempien lapsia, tosin eivät kaikki. Koska tutkimusjoukkoni oli pieni ja tarkasti valittu ja lisäksi halusin paneutua vastauksiin

mahdollisimman syvällisesti, oli laadullinen tutkimusmenetelmä itselleni varsin selkeä valinta.

Opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä käytin kyselylomaketta, joka tavallisimmin tunnetaan yhtenä survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey on peräisin englanninkielestä ja sillä voidaan tarkoittaa muun muassa kyselyn muotoa, jossa aineistoa kerätään standardoidusti ja jossa koehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kun asioita kysytään täsmälleen samalla tavalla koko kohdejoukolta, voidaan kyselyä pitää standardoituna. (Hirsjärvi ym. 2007, 188–189.)

Kyselyissä aineistoa voidaan kerätä ainakin kahdella päätavalla, joita ovat posti- ja verkkokysely sekä kontrolloitu kysely. Posti- ja verkkokyselyssä lomake lähetetään tutkittaville täytettäväksi ja täytetään sen, he lähettävät kyselyn takaisin tutkijalle. Kyselyn mukana on yleensä valmis palautuskuori. Menettelyn etuina ovat nopeus ja vaivaton tiedonsaanti, mutta suurimpana ongelmana on kato. Yleensä vastaajaprosentti riippuu vastaajajoukosta ja tutkimuksen aihepiiristä. Lähellä postikyselyä, voidaan pitää myös kyselyn muotoa, joissa lomake lähetetään jonkin organisaation, instituution tai yhteisön välityksellä, lomake voidaan esimerkiksi lähettää lasten mukana päiväkodista vanhemmille. Omassa tutkimuksessa toteutin vanhemmille osoitetun kyselyn juuri edellä mainitulla tavalla. Vanhemmat saivat heille osoitetun kyselyn lapsensa päivähoitopaikasta ja kysely palautettiin lapsen mukana, suljetussa kirjekuoressa, lapsen päivähoitopaikkaan. Näissä tilanteissa vastausprosentti muodostuu yleensä tavanomaista korkeammaksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 191.) Oman kyselyni vastausprosentiksi muodostui viisikymmentä (50 %). Kahdestakymmenestä (20) vanhemmasta kymmenen (10) vastasi kyselyyn.

Toisesta kyselyn aineiston keruumenetelmästä käytetään nimitystä kontrolloitu kysely. Päivähoidon työntekijöille osoitetussa kyselyssä keräsin aineiston kontrolloidulla tavalla ja kyseessä oli nimenomaan informoitu kysely. Jaoin lomakkeet henkilökohtaisesti päivähoiton työntekijöille ja samalla kerroin tutkimukseni tarkoituksesta. Vastaajat saivat täyttää kyselyn omalla ajallaan ja valmis lomake palautettiin sovittuun paikkaan määräaikaan mennessä. . (Hirsjärvi ym. 2007, 191–192.)

Kyselyn kysymyksiä muotoillessa käytetään yleensä kolmea tyyliä. Kyselyn muotoilu voidaan toteuttaa avoimin kysymyksin, monivalintakysymyksin tai asteikkoihin eli skaaloihin perustuvien kysymyksin. Oma kyselyni oli niin sanottu puolistrukturoitu kysely.

lylomake. Lomake sisälsi sekä avoimia kysymyksiä, joissa kysymys esitetään ja vastaukselle jätetään tyhjä tila että monivalintakysymyksiä, joissa on valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaaja merkitsee rastin vastausvaihtoehdonsa kohdalle. (Hirsjärvi ym. 2007, 193–195.)

Kyselylomakkeen lisäksi keräsin aineistoa havainnointien avulla. Kyselyn avulla saadaan selville, mitä henkilöt ajattelevat, tuntevat ja uskovat, mutta se ei kerro sitä, mitä todella tapahtuu. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa siitä, ovatko asiat niin kuin niiden oletetaan olevan. Havainnoinnin suurin etu on, että sen avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa ryhmän käyttäytymisestä. Havainnointi sopii hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi ja on oiva menetelmä muun muassa vuorovaikutuksen ja tilanteiden tutkimisessa. Eniten havainnointimenetelmää on kritisoitu siitä, että se saattaa häiritä tai jopa muuttaa tilannetta. (Hirsjärvi ym. 2007, 208–209.) Omassa tutkimuksessani käytin osallistuvaa havainnointia ja havainnointien kirjaamisen apuna käytin itselleni tekemää lomaketta, johon kirjasin asioita heti havainnointikertojen jälkeen. Vierailin lapsiryhmissä useita kertoja, jonka avulla sain tuloksista mahdollisimman todellisia ja paikkansa pitäviä.

7.4. Tietojen analysointi

Aineiston analyysimenetelmänä opinnäytetyössäni käytän sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Aineistonanalyysin avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentilla on tässä tapauksessa hyvin laaja merkitys ja sillä voidaan tarkoittaa lähes mitä tahansa dokumentin muotoa, kuten kirjaa, haastattelua, kyselyä tai raporttia. Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin avulla pyritään luomaan sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon, kadottamatta sen sisältämää tärkeää informaatiota. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena voidaan pitää informaatioarvon lisäämistä. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon ja sen avulla tehdään selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksessa aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Aluksi aineisto hajotetaan osiin, sen jälkeen käsitteellistetään ja lopuksi kootaan uudes-

taan uudella tavalla loogiseksi ja mielekkääksi kokonaisuudeksi.(Tuomi & Sarajärvi 2002, 93–110.)

Kyselyistä saamia vastauksia analysoidessani, aloitin analysoinnin lukemalla läpi kaikki vastaukset ja perehtymällä niiden sanomaan tarkasti. Tämän jälkeen keskityin avoimiin kysymyksiin ja alleviivasin eri väreillä kaikki samat, esille tulleet asiat, sekä vanhempien että työntekijöiden vastauksista. Esille tulleet asiat kirjasin kahdelle eri paperille, vanhempien ja työntekijöiden omiinsa. Seuraavaksi etsin erilaisuuksia ja samanlaisuuksia vastauksista ja pyrin muodostamaan niistä kokonaisuuksia. Avointen kysymysten analysoinnin jälkeen, keskityin monivalintakysymyksiin. Kävin jokaisen kysymyksen yksityiskohtaisesti läpi ja laitoin ylös, montako eri vastausta jokainen väittämä oli saanut. Vastaukset laskin yhteen ja näin sain esille mielipiteiden erilaisuudet ja samanlaisuudet. Seuraavaksi vertailin saman ja erin kohderyhmän vastauksia sekä keskenään että erikseen. Lopuksi liitin tutkittavasta aineistosta tulleita asioita teoreettisiin käsitteisiin ja pyrin näin saamaan niistä uudella tavalla mielekkään ja samalla loogisen käsityksen.

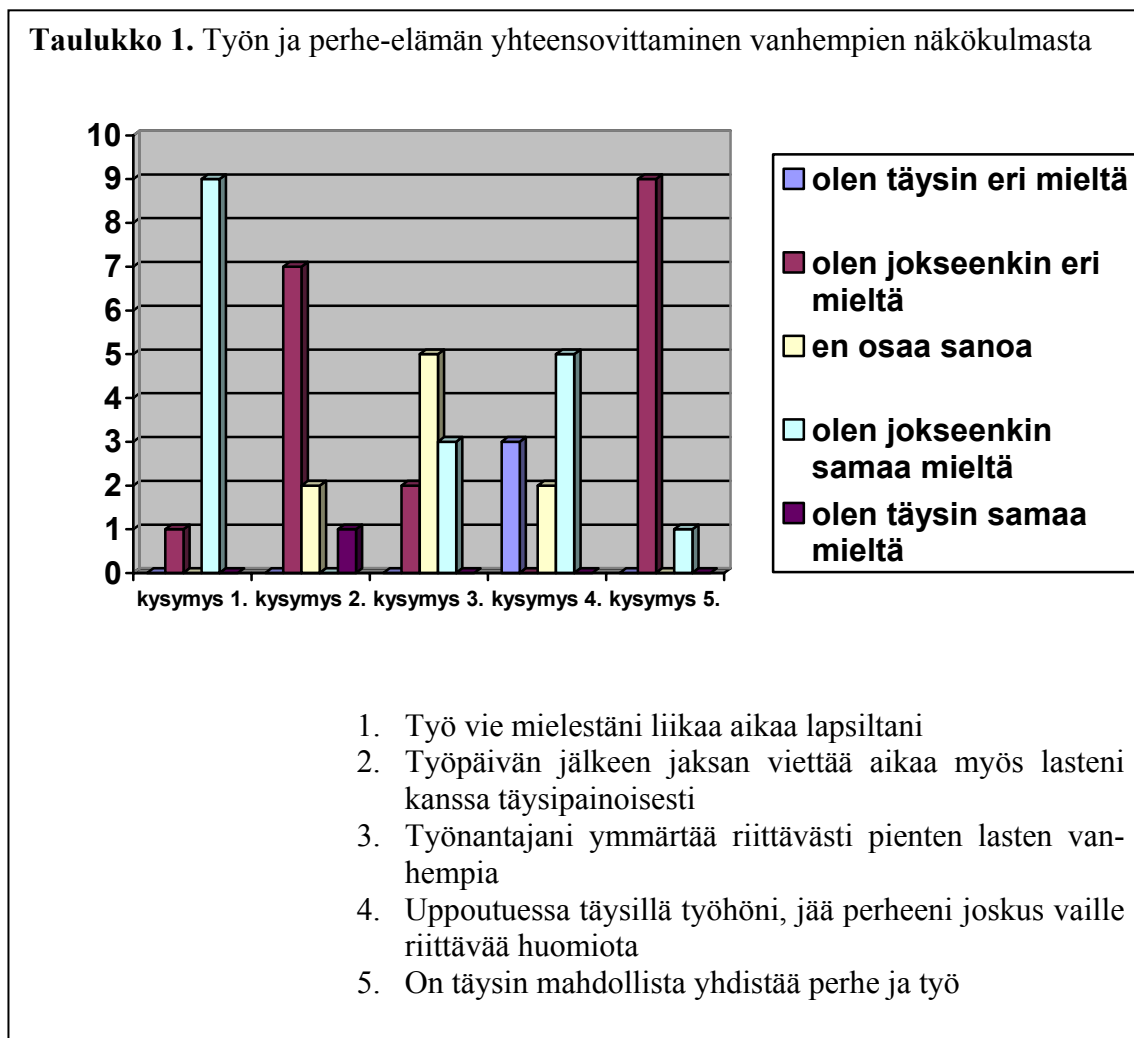
8. TUTKIMUSTULOKSET

8.1. Asiat, jotka tämän päivän vallitsevassa työnkuvassa voivat vaikuttaa lasten pahoinvointiin

Kysyessäni asioita, jotka tämän päivän vallitsevassa työnkuvassa voivat vaikuttaa lasten pahoinvointiin, vastasivat kaikki, sekä vanhemmat että päivähoiton työntekijät, kysymykseen samansuuntaisesti. Työn vaativuus, kiire sekä pitkät työpäivät nousivat esille kaikissa vastauksissa, myös työn epäsäännöllisyys tuli esille useammassa vastauksessa. Vanhemmat myös pohtivat vastauksissaan liiallista kiirettä tai kiireen tuntua, sekä sitä, kuinka myös urakeskeisyys ja liiallinen keskittyminen työhön saattavat omalta osaltaan vaikuttaa lasten pahoinvointiin.

Kyselylomakkeessa, työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyi myös vanhempien lomakkeessa viisi(5) ja työntekijöiden lomakkeessa neljä(4) väittämää. Kaikki vanhemmat, yhtä lukuun ottamatta, kokivat, että työ vie jossain määrin liikaa aikaa lapsilta. Myös työntekijät olivat kyseisestä asiasta samaa mieltä. Suurin osa vastaajaryhmistä myös kokivat, etteivät jaksa aivan täysipainoisesti viettää aikaa lastensa kanssa työpäivän jälkeen. Kysyessäni työnantajan riittävää ymmärrystä pienten lasten vanhempia kohtaan, kolme vastanneista vanhemmista kokivat työnantajansa ymmärtävän pienten lasten vanhempia jokseenkin hyvin. Viisi vanhempaa ei osannut sanoa mielipidettään asiasta ja kahden mielestä parantamisen varaa työnantajalla kyseisestä asiasta olisi. Työntekijöiden vastaukset poikkesivat vanhempien vastauksista siltä osin, että neljä kuudesta vastanneesta koki työnantajan ymmärtävän pienten lasten vanhempia jokseenkin liian vähän ja kaksi ei osannut mielipidettään sanoa. Vanhemmille kohdistetussa kyselylomakkeessa, yksi kysymys koski työhön uppoutumista ja siitä aiheutuvaa perheen riittämätöntä huomiointia. Puolet vastanneista vanhemmista koki tämän olevan jokseenkin tai täysin olemassa oleva ongelma. Täysillä työhön uppoutuminen aiheutti heidän mielestään sen, että perhe jäi joskus vaille riittävää huomiota. Kaksi vanhempaa ei mielipidettään osannut kertoa ja kolme vanhempaa ei kokenut tätä ongelmaksi. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen helppoutta kysyin sekä vanhemmilta että työntekijöiltä. Ainoastaan yksi vastanneista vanhemmista koki työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen olevan jokseenkin helppoa, kaikki muut vastanneet vanhemmat puolestaan pitivät tätä aika vaikeana asiana. Myös kaikki vastanneet työntekijät olivat yhdeksän

vastanneen vanhemman kanssa samaa mieltä kyseisestä asiasta. Ohessa on taulukko vanhempien vastauksista. Tämä antaa mielestäni selkeämmän kuvan vastauksista.

8.2. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista helpottavat asiat

Kehittämisehdotuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen helpottamiseksi kysyessäni, tuli rakentavia ehdotuksia erittäin paljon niin vanhemmilta kuin päivähoiton työntekijöiltäkin. Molempien vastaajaryhmien, sekä vanhempien että päivähoiton työntekijöiden, kehittämisehdotukset olivat samansuuntaisia. Ehdotuksilla haettiin lähinnä mahdollisuutta saada lisää aikaa perheen kanssa yhdessä olemiseen, sen vaikuttamatta taloudelliseen tilanteeseen. Sekä vanhemmat että työntekijät toivoivat ylivoimaisesti eniten mahdollisuutta lyhyemmän työpäivän tekemiseen. Tämä koettiin erityisen tärkeäksi varsinkin lasten ollessa pieniä, sekä myös ykkös- kakkosluokkalaisten vanhemmille.

Vastaajat kokivat, että 30tuntia tai 35tuntia viikossa olisi sopiva viikkotuntimäärä lasten ollessa alle kouluikäisiä tai alkuopetuksessa. Kyseinen kehittämissuositus tuli esille jokaisessa, molempien vastaajaryhmien vastauksissa. Myös työaikojen joustavuutta, liukuvuutta ja resurssien oikein kohdentamista pidettiin työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen kannalta erittäin tärkeinä asioina.

Useammassa vastauksessa tuli myös esille mahdollisuus tehdä osa-aikatyötä. Koska tämä ei kaikille ole taloudellisista tai muista syistä mahdollista, nähtiin sen mahdollistamiseksi lapsiperheille tarkoitettujen tukijärjestelmien kehittäminen, kuten lasten kotihoitoon tuen parantaminen vastaamaan nykyajan tarpeita. Moni vanhempi koki haluavansa olla enemmän kotona lapsensa kanssa, mutta talous ei kestänyt kyseistä vaihtoehtoa. Muita nyky-yhteiskunnan työnkuvaan liittyviä kehittämissuosituksia olivat muun muassa paremmat mahdollisuudet sairaan lapsen kotihoitoon, säännölliset työajat sekä tarpeen vaatiessa työn tekeminen kotona.

Myös Seppälän (2000, 46–48) tutkimuksessa kysyttiin vanhempien mielipiteitä siitä, millaiset ratkaisut kotona tai työpaikalla parantaisivat heidän mahdollisuuksiaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Vastaukset kyseisessä tutkimuksessa olivat aivan samansuuntaisia kuin omassa opinnäytetyössäni. Eniten vanhemmat toivoivat mahdollisuutta lyhyemmän työpäivän tekemiseen ja myös työaikojen joustavuus ja liukuvuus koettiin tärkeiksi. Tärkeiksi asioiksi tutkimuksessa nousivat myös osa-aikatyön tekeminen, tukitoimien kehittäminen, sijaisten palkkaaminen, etätöiden tekeminen ja säännölliset työajat. Toisin sanoen, Seppälän julkaisema tutkimus tuki lähes täysin omasta opinnäytetyöstäni saamia tuloksia.

8.3. Lasten pahoinvoinnin näkyminen päivähoiton arjessa.

Kysyttäessä päivähoitoon työntekijöiltä lasten pahoinvoinnin näkymistä päivähoitoon arjessa, kaikki vastaukset puolsivat teoretietoa ja kaikissa vastauksissa ensimmäisenä esille nousi levottomuus. Levottomuutta päivähoitoon työntekijät pitivät ikään kuin yläkäsitteenä. Levottomuuden koettiin näkyvän lapsiryhmässä muun muassa rauhattomuutena, aggressiivisena käytöksenä, rajattomuutena, keskittymisvaikeuksina ja turvattomuutena. Aggressiivisen käytöksen koettiin kohdistuvan sekä toisiin lapsiin että aikuisiin ja välillä se oli huolestuttavan rajua. Empatia toisia lapsia kohtaan oli joissain tapa-

uksissa melko puutteellista ja ”oma napa” oli joillekin lapsista turhankin tärkeä. Ongelmat näyttivät lisääntyvän sitä mukaan, mitä suuremmasta lapsiryhmästä oli kysymys. Kyseisten ongelmien koettiin myös lisääntyneen viime vuosien aikana.

Osa työntekijöistä oli myös huolissaan siitä, että nykyään lapsi ei välttämättä ”tunnista” aikuista vaan aikuisen ja lapsen välinen suhde on ikään kuin hämärtynyt. Tämän seurauksena vääntöä lapsen kanssa on hyvin monesta asiasta; ”kuka määrää”, ”kuka huolehtii” ja niin edelleen. Lapset myös hyvin helposti vertasivat päivähoiton sääntöjä kodin sääntöihin ja ikään kuin vähätelivät ryhmän sääntöjä. Myös lasten puutteet leikkitaidoissa herättivät huolta työntekijöiden vastauksissa. Hyvin monet lapset tarvitsivat heidän mukaansa ohjausta myös leikissä, varsinkin leikin alkuun saattamisessa. Se, kuinka milläkin leikkivälineellä leikittiin, ei tuntunut olevan aivan selvää kaikille lapsille, vaan aikuista tarvittiin mukaan leikkimään, jotta leikki onnistui. Päivähoidon työntekijät myös nostivat esille erään merkittävän asian koskien perheiden yhdessäoloa ja sen puutetta. Heidän näkökulmastaan, joissain perheissä vanhempien poissaoloa näytettäisiin korvaavan materiaalilla ja vapaa-aikana pitäisi olla aina menossa jonnekin, esimerkiksi erilaisiin harrastuksiin. Heidän mielestään vanhemmat siis kokivat liian tärkeänä sen, että lapsille tarjottiin kasapäin mahdollisuuksia erilaisiin harrastuksiin. Arvoa pelkälle perheen kanssa kotona yhdessäololle ei siis annettu tarpeeksi.

8.4. Lasten hyvinvoinnin tukeminen päivähoitossa

Kun kysyin lasten pahoinvointiin vaikuttavia asioita päivähoitossa, nousi vanhempien vastauksissa yksi asia esille, ylitse muiden. Kaikissa vanhempien vastauksissa ja neljäs(4) työntekijöiden vastauksista, esille tulivat liian suuret ryhmäkoot. Suurten ryhmäkokojen ongelmana, sekä vanhemmat että päivähoiton työntekijät, pitivät muun muassa kovaa melua sekä sitä, että liian suurissa ryhmissä on hiljaisemman lapsen vaarana jäädä toisten varjoon. Tämän seurauksena lapsen itsetunnon pelättiin heikentyvän entisestään. Toisena suurena lapsen pahoinvointiin vaikuttavana asiana koettiin henkilökunnan vaihtuvuus, jonka arveltiin johtuvan lähinnä sijaisten saannin vaikeudesta. Tämä tuli esille lähes kaikissa vanhempien ja työntekijöiden vastauksissa. Vastauksissa tuli esille muun muassa se, ettei valmiiksi turvaton lapsi voi kokea olonsa turvalliseksi, jos henkilökunnan vaihtelu on ryhmässä suurta.

Työntekijöiden vastauksissa lasten pahoinvoinnin yhtenä tekijänä esille nousi myös struktuurin eli toiminnan jäsentyneisyyden puute. Tämä antoikin niin sanotun ammatillisen eron vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden vastausten välille. Useammassa päivähoidon työntekijän vastauksessa tuli struktuurin puute vahvasti esille ja vastauksissa myös kävi ilmi, että ilman struktuuria leikin ja toiminnan koettiin helposti muuttuvan levottomaksi ”vaelteluksi”. Näissä tilanteissa turvattoman tai muuten levottoman lapsen ongelmat näkyivät henkilökunnan mukaan entistä selvemmin. Myös ristiriidat vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden kasvatuskäytäntöjen kesken sekä ongelmat kasvattajatiimin keskuudessa koettiin uhkana lapsen pahoinvoinnille. Jos työtiimi ei voi hyvin, ei ryhmän lapsillakaan ole mahdollisuutta tuntea oloaan turvallisiksi.

Kysyttäessä päivähoidon mahdollisuuksia lasten hyvinvoinnin tukijana, vastaukset olivat hyvin paljon samansuuntaisia vanhempien ja työntekijöiden välillä. Vanhempien vastauksissa korostui kasvatuskumppanuuden tärkeys, keskustelua vanhempien kanssa ja tätä kautta yhteisten kasvatuserätyönsuunnitelmien asettaminen, osoittautuivat tärkeiksi lasten hyvinvointia tukeviksi asioiksi. Kyseinen asia tuli esille myös päivähoidon työntekijöiden vastauksissa. Sekä vanhemmat että työntekijät pitivät tärkeinä asioina lapsen hyvinvoinnin kannalta myös lapsen yksilöllistä huomioimista, säännöllistä päivärytmiä, päiväunia, perushoidon laatua, tasa-arvoista kohtelua ja sosiaalisten taitojen harjoittelua. Työntekijöiden vastauksissa korostui myös pienempien ryhmäkokojen merkitys. Työntekijöiden mielestä iso ryhmä ja paljon aikuisia ei ole ratkaisu koska lapsen yksilöllisyys ei pääse toteutumaan silloin. Vahvoja aikuisia tarvitaan niin kotona kuin päivähoitossakin, toisin sanoen rajoja ja rakkautta sekä lämpöä ja syliä.

Omat havaintoni lapsiryhmissä tukivat juuri edellä esille tulleita asioita. Kaiken pohjalla tulee olla tiimin horjumaton yhteistyö. Kun kasvattaja tiimi voi hyvin, on ryhmän lapsillakin hyvä olla. Struktuuri on avainsana, jos ryhmästä halutaan toimiva. Selkeä päiväjärjestys ja rutiinit tuovat ryhmään selkeyttä ja turvallisuuden tuntua. Tämä korostuu etenkin silloin, jos ryhmässä on levottomia lapsia. Jokaisen lapsen yksilöllinen huomiointi on tärkeää, oli ryhmässä lapsia kuinka monta tahansa. Mitä parempi tiimitoiminta, struktuuri ja ilmapiiri ryhmässä ovat, sitä levollisemmalla ja turvallisemmalla ryhmän toiminta näyttää, ulkopuolisin silmin katsottuna.

Lähes kaikki vastanneet, lukuun ottamatta kahta vanhempaa ja yhtä työntekijää, olivat melko tyytyväisiä oman päivähoitopaikkansa ilmapiirin turvallisuuden tuntuun ja läm-

pöön. Turvallisuus ja lämpö lasten ja aikuisten välillä koettiin tärkeäksi, koska sen avulla lapsen koettiin saavan kaikki mahdolliset tasapainoiseen kasvuun ja kehittymiseen. Sama määrä vastanneita myös koki, että jokainen lapsi huomioidaan yksilönä ja että päivähoitopaikassa lapsen ja perheen mielipiteitä kuunnellaan ja kunnioitetaan kohtalaiseen hyvin. Yksilöllinen huomioiminen on tärkeä asia ja se korostuu varsinkin suurissa lapsiryhmissä, joissa helposti tulee tunne, että aikaa jokaisen lapsen yksilölliseen huomioimiseen ei ole riittävästi. Kaksi työntekijää ja kaksi vanhempaa eivät olleet aivan tyytyväisiä pienryhmätoiminnan toteutumiseen sekä toiminnan selkeyteen, paremminkin olisi asiat voitu heidän mielestään hoitaa. Muut vastanneista, eivät nähneet kyseisissä asioissa ongelmaa.

9. TUTKIMUSTULOSTEN ANALYYSI

Saulin (2001, 30–50) mukaan, hyvin monet nyky-yhteiskunnan työnkuvaan olennaisesti kuuluvat asiat vaikuttavat lapseen, välillisesti vanhempien kautta. Lapsi elää täysillä perheen keskellä ja hän tuntee ja kokee yllättävän perusteellisesti useita asioita. Lasten pahoinvointia lisäävinä tekijöinä voidaan pitää muun muassa vuorotyötä, pätkätyötä ja pitkiä työpäiviä. Nämä kaikki vaikuttavat lapseen aikuisen toiminnan kautta. Mitä enemmän vanhemmat ovat töissä, sitä vähemmän aikaa jää lapselle ja koko perheen yhdessä oloon. Opinnäytetyössäni tuli ilmi, että niin vanhemmat kuin päivähoidon työntekijätkin olivat erittäin tietoisia nyky-yhteiskunnan työnkuvasta ja niistä piirteistä, jotka mahdollisesti voivat vaikuttaa lisäävästi lasten pahoinvointiin. Työ koettiin hyvin useassa vastauksessa kuormittavaksi ja näin ollen aiheuttavan jaksamattomuutta myös kotona perheen kesken. Jotkut vanhemmat kantoivat huolta siitä, etteivät jaksais töiden jälkeen viedä lapsia erilaisiin harrastuksiin, kun taas työntekijöiden vastauksissa, rauhallista oleilua kotona pidettiin tärkeimpänä asiana ja siihen toivottiin voimia.

Opinnäytetyöni tuloksista siis ilmeni, että vanhempien työ voi omalta osaltaan lisätä lasten pahoinvointia. Tämä kuitenkin riippuu täysin siitä, kuinka hyvin vanhemmat itse kykenevät tasapainoilemaan työn ja perheen välillä. Nyky-yhteiskunnan työnkuvaan liittyvät ominaispiirteet; vuorotyö, työn sitomattomuus aikaan ja paikkaan, pitkät työpäivät ja muut vastaavat, saattavat laittaa perheen sisäiset suhteet kovalle koetukselle. Jokainen lapsi kokee vanhempien työn ja siitä aiheutuvat muutokset kotona yksilökohtaisesti. Tähän vaikuttavat paljon lapsen temperamentti ja omat selviytymiskeinot. Tärkeintä olisi, että kaksivanhempaisissa perheissä, vanhemmat yhdessä kykenisivät löytämään tasapainon työn ja perheen välille ja sitä kautta työn ilon elämäänsä. Tämän kautta elämä kotonakin pysyisi tasapainossa ja aikaa lapsille järjestyisi huomaamatta.

Opinnäytetyössäni hain myös ehdotuksia työn muutoksista, jotka saattaisivat vanhempien mielestä helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Näitä ehdotuksia tuli paljon ja ne vastasivat lähes täysin Seppälän (2000, 46–47) tutkimuksen tuloksia. Kyseisessä tutkimuksessa vanhemmat suhtautuivat työn aiheuttamiin ajankäyttöongelmiin suhteellisen neutraalisti. Työn ei kyseisessä tutkimuksessa koettu vievän liikaa aikaa perheeltä ja vanhemmat olivat asian suhteen varsin yksimielisiä. Omassa opinnäytetyössäni kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat asiasta toista mieltä. Lähes kaikki vanhemmat, yhtä lukuun ottamatta, kokivat työn vievän liikaa aikaa perheeltä ja lapsilta. Tämä

mielipide tuli siis hyvin selkeästi esille analysoidessani tuloksia. Mikä sitten aiheutti tämän poikkeaman toiseen tutkimukseen, on epäselvää. Yhtenä vaihtoehtona pidän sitä, että suurin osa vastanneista vanhemmista oli omassa kyselyssäni vuorotyöntekijöitä. Sama eroavaisuus perhebarometriin (Seppälä 2000, 45) tuli kysyttäessä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen helppoutta. Kun kyseisessä tutkimuksessa suurin osa vastanneista koki tämän olevan jossain määrin mahdollista, kokivat omaan tutkimukseeni osallistuneet, sekä vanhemmat että päivähoitotyöntekijät, sen jossain määrin vaikeaksi.

Tahkokallion (2003, 99–103) mukaan, lasten pahoinvointi näkyy päivähoitossa lähinnä levottomuutena ja häiriökäyttäytymisenä. Levottomuus voi ilmetä keskittymiskyvyn ja tarkkaavaisuuden häiriöinä, oppimisvaikeuksina, heikkona kykynä odottaa vuoroaan ja pysyä paikallaan sekä noudattaa suoraa ohjetta. Heinämäki (2006, 7-21) tuo myös teoksessaan esille levottomuuden ja häiriökäyttäytymisen ilmenevän päivähoitossa yleensä lapsen vuorovaikutuksessa ja sosiaalisessa käyttäytymisessä suhteessa toisiin lapsiin. Opinnäytetyössäni hain vastausta myös siihen, kuinka päivähoiton työntekijät kokevat pahoinvoinnin näkyvän päivähoitossa tällä hetkellä. Kyselyssä tuli esille, että juuri edellä mainitut asiat huolettavat päivähoitotyöntekijöitä tälläkin hetkellä. Heidän mukaansa lasten levottomuus on lisääntynyt ja se ilmenee usealla valitettavalla tavalla. Koska ryhmäkoot ovat tällä hetkellä aika suuria, korostuu melu ja häiriökäyttäytyminen entisestään. Ylimääräisen aikuisen hankkiminen ryhmään, lapsilukumäärän kasvaessa, ei poista meteliä ja levottomuutta, jos tilat eivät anna periksi. Juuri suuri ryhmä koko on asia, joka varsinkin vanhempien mielestä voi päiväkodissa lisätä lasten pahoinvointia. Tämä tuli esille vastauksissa hyvin selkeästi ja vanhemmat antoivat sille mielestäni yllättävänkin suurta painoarvoa. Itse asiassa siitä tuli yksi opinnäytetyöni suurimmista näkökulmista, vaikka tarkoitus ei ollut lainkaan niin. Hyvin useat vanhemmat tuovat lapsensa hoitoon juuri ”aamuruuhkan” aikaan kahdeksaksi ja hakevat ”iltapäiväruuhkan” aikaan, noin kello 16. Tähän aikaan eteistiloissa voi yhtä aikaa paikalla olla toistakymmentä lasta ja tilanne voi näyttää useamman vanhemman mielestä aika toivottomalta ja todella äänekkäältä tapahtumalta. Luultavasti tämä on yksi tosiasia, mikä vaikuttaa vanhempien suureen huoleen suurikokoisista lapsiryhmistä.

Tahkokallion (2003, 198–201) mukaan lasten hyvinvoinnin tukeminen päivähoitossa lähtee aikuisten toiminnasta. Jos kasvatustiimi voi hyvin, on lapsillakin hyvä olla. Oman opinnäytetyöni tuloksista poiketen, Tahkokallio ei kuitenkaan itse henkilökohtaisesti

syöllistä suuria ryhmäkokoja. Suurin osa vastanneista päivähoiton työntekijöistä oli Tahkokallion kanssa samaa mieltä siitä, että tiimin hyvinvoinnilla on tärkeä merkitys lasten hyvinvointiin. Hyvinvoiva kasvatustiimi jaksaa panostaa täysillä lapsiryhmän toimintaan ja luoda samalla turvallisen kasvatusympäristön toiminnallaan. Strukturoitu ympäristö, päivän toiminnot, jotka seuraavat toisiaan samana toistuvassa järjestyksessä, kuvapäiväjärjestys ja yhteiset kasvatustavoitteet vanhempien kanssa, luovat suotuisat olosuhteet lapsen kasvaa tasapainoiseksi ihmiseksi. Koska lapset viettävät ison osan ajastaan päivähoitossa, korostuu tämä koko ajan entistä enemmän.

Opinnäytetyöni ei ole täysin luotettava sen pienen kohdejoukon takia. Työstäni saa kuitenkin selville sen, mitä juuri tämä kohdejoukko työstä, lasten pahoinvoinnista ja päivähoitosta, hyvinvoinnin tukijana, ajattelee.

10. POHDINTA

Edellisissä kappaleissa on käyty läpi faktoja ja havaintoja, joita muuttamalla lasten hyvinvointia voitaisiin parantaa huomattavasti. Ennen kaikkea yhteiskunnan olisi tultava paremmin vastaan lapsiperheitä ja lapsia. Koska lapsen kasvu ja kehitys tapahtuvat pitkäkestoisten ihmissuhteiden kannattelemina kotona, päivähoitossa ja koulussa, tarvitaan toimia, jotka vapauttavat voimavaroja tähän elintärkeään tehtävään.

Perhe-elämää ja vanhemmuutta koskevat valinnat tehdään perheissä. Jokainen vanhempi joutuu, enemmän tai vähemmän, tekemään pakottavia valintoja työstä ja toimeentulosta. Nämä valinnat ovat kuitenkin hyvin riippuvaisia yhteiskunnallisesta kehityskulusta ja lapsiperheiden olot ovat tulojen ja työpaineiden osalta ankaroituneet suhteessa lapsettomiin kansalaisiin. Koska tuloerot ovat kasvaneet ja lapsiperheiden suhteellinen asema tulojakaumalla heikentynyt 1990-luvulla, olisi lapsilisien tason nostaminen ja niiden sitominen elinkustannusindeksiin samoin kuin vanhempainrahan ja kotihoidon tuen reaalisen tason nostaminen eräitä keinoja tuoda tarvittavaa vakautta lapsiperheiden talouden suunnitteluun.

Työn tekeminen on hyvin yleistä pienten lasten perheissä ja siksi työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseksi tarvitaan monialaisia asenteellisia ja käytännöllisiä toimia. Esimerkiksi työaika- ja työsopimuslainsäädäntöön on tuotava vahvemmin työn ja perheen yhteensovittamisen näkökulma mm. miettimällä mitä pitkän aikavälin seurauksia määräaikaiset työsuhteet aiheuttavat. Lähes kaikissa työhön liittyvissä epäkohdissa tulee ottaa huomioon lapsen etu ja vanhempien oikeudet.

Lapsiin ja perheisiin kohdistetuissa palveluissa, aikaisempaa vähäisempi henkilökunta on työllistetty lukuisin hallinnollisin uudistuksin, lasten etua ajattelematta. Nyt tarvitaankin kipeästi erilaisia keinoja, joiden avulla voidaan entistä paremmin turvata pitkäjänteiset ihmissuhteet päivähoitossa ja koulussa. Samalla tulee sekä yksilölliset että yhteisölliset vaatimukset saada sovitettua yhteen tasapainoisella tavalla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten emotionaalisen ja sosiaalisen pääoman kehittämiseen, joka ei voi tapahtua suurissa lapsiryhmissä. Päiväkotia, koulua ja neuvolaa on päästävä kehittämään siten, että ne muodostuvat merkittävän, yhteisin voimin toimivan, paikan lapsiperheille yhdyskuntien keskiössä.

Lasten pahoinvointi on kiinnostanut minua jo pitkään. Tutustuin aiheeseen tarkemmin syksystä 2007 alkaen lukemalla ja keräämällä materiaalia tietokoneelle. Työstä ja päivähoidosta löytyi teoriatietoa paljon, sen sijaan opinnäytetyöni keskeisimmästä aiheesta; lasten pahoinvoinnista sitä löytyi vähemmän. Alkuvuodesta 2008 valmistui tutkimussuunnitelmani ja sen pohjalta aloin koota teoriaosuutta. Kyselylomakkeet sain jakoon maaliskuussa 2008, jonka jälkeen aloitin lopullisen opinnäytetyöni kirjoittamisen. Opinnäytetyön tekeminen on mielestäni ollut, näin työn ohella tehtynä, työlästä ja haastavaa, mutta sitäkin antoisampaa ja opettavaisempaa. Olen erittäin tyytyväinen saavutukseeni ja olen oppinut todella paljon lasten pahoinvointiin liittyvistä hyvinkin erilaisista näkökulmista. Oppimisprosessini antoi minulle paljon ajateltavaa, nykyään niin ajankohtaisesta aiheesta. Teoriaosuuteeni olen todella tyytyväinen, mutta tulososio jäi mielestäni jotenkin suppeaksi tai ehkä epämääräiseksi. Sain kuitenkin vastauksia hakeemiini kysymyksiin. Työparin kanssa tehtynä, opinnäytetyön tekeminen olisi voinut olla helpompaa, koska silloin olisi ollut mahdollista keskustella asioista ja jakaa mielipiteitä. Mielestäni opinnäytetyöni kaltainen kysely voitaisiin tehdä laajemmallekin kohdejoukolle. Silloin saataisiin selkeämpää ja syvällisempääkin tietoa kyseisestä aiheesta. Myös vuorotyötä ja päivätyötä tekevien vanhempien mielipiteitä voitaisiin vertailla keskenään.

Yhteenvedona todettakoon, että perhe-elämän vaaliminen ja vanhemmuuden arvostaminen edellyttävät monialaisia ja varsin nopeitakin toimia. Samoin on laita lasten palveluissakin. Lasten pahoinvointi on yksi aikamme suuri ”lapsikysymys” johon ei ole olemassakaan yksinkertaisia selityksiä ja ratkaisuja. Lapsuuteen vaikuttavat niin monet yhteiskunnalliset asiat, että vaatii paljon aikaa ja rahaa, että kaikki saadaan kuntoon. Televisiossa ja lehdissä, mediassa yleensäkin, on paljon esillä asioita, joiden lasten ja lapsiperheiden asemaa Suomessa tullaan parantamaan. Muun muassa hallituksella on vuosittain hyviä ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi tai ainakin niiden lieventämiseksi. Mitä näille ehdotuksille sitten loppujen lopuksi tapahtuu? Jokin aika sitten seurasin mielenkiinnolla keskustelua subjektiivisen päivähoito-oikeuden toteutumisesta ja kohdentamisesta juuri sitä tarvitseville henkilöille. Itse päivähoitoalan ihmisenä voin todeta, että subjektiivinen oikeus on hyvä asia joillekin. Valitettavan useassa tapauksessa se kuitenkin, entistä enemmän, vähentää yhteistä aikaa lasten ja vanhempien välillä. Lapsi kun on helppo viedä joka päivä ja koko päiväksi hoitoon, vanhempien saadessa näin enemmän yhteistä aikaa itselleen. Läheskään kaikissa tapauksissa, hoidon tarve ei ole todellinen ja ainoa, joka tilanteesta kärsii, on lapsi.

Vanhemmille ja päivähoidon työntekijöille kohdistetuissa kyselyissä tuli esille paljon nyky-yhteiskunnan työnkuvassa kehitystä tarvittaviin asioihin. Työajan lyhentäminen, osa-aikatyö ja niin edelleen ovat asioita joiden mahdollistamiseen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Opinnäytetyöni kohdistui nimenomaan vanhempien työhön ja päivähoitoon. On muistettava, että tutkimuksessa käsitellyt asiat ovat vain eräitä lasten pahoinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja kokonaisuudessaan lasten pahoinvointi koostuu useamman tekijän kokonaisuudesta. Sekä teorian tiedon että vastausten valossa esille tulleet seikat kuitenkin pistävät miettimään, eikö yhteiskunnan olisi jo korkea aika tehdä jotain konkreettista lasten hyvinvoinnin parantamiseksi.

LÄHTEET

Bardy, Marjatta 2002. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa Kolbe, Laura & Järvinen, Katriina (toim.). Onks ketään kotona. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 30–52.

Bardy, Marjatta 2001a. Johdanto. Teoksessa Bardy, Marjatta & Salmi, Minna & Heino, Tarja. Mikä lapsiamme uhkaa? Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 13–27.

Bardy, Marjatta 2001b. ”Koko kylä” – yhteinen vastuu ja palvelut. Teoksessa Bardy, Marjatta & Salmi, Minna & Heino, Tarja. Mikä lapsiamme uhkaa? Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 61–118.

Haukiputaan kunta 2008. Päivähoito. Luettu 1.4.2008.
<<http://www.haukipudas.fi/paivahoito>>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Heinämäki, Liisa 2004. Erityisesti päivähoitossa. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.

Heinämäki, Liisa 2006. Varhaista tukea lapsille –työvälineenä kehittämisvalikko. Erikoispaino Oy, Helsinki

Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila-Haapakoski, Sanna & Nivala, Veijo 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo 2002. Suomalainen yhteiskunta. WS Bookwell Oy, Juva.

Julkunen, Raija 2000. Työajan hallinnan uudet lähteet. Teoksessa Nurminen, Eija (toim.) Sosiaalipolitiikan lukemisto. Tammer-paino, Tampere. 169–191.

Järventie, Irmeli & Sauli, Hannele 2001. Johdanto. Teoksessa Järventie, Irmeli & Sauli, Hannele(toim.) Eriarvoinen lapsuus. WS Bookwell Oy, Porvoo. 7-17.

Järvinen Katriina & Kolbe, Laura 2002. Johdanto. Teoksessa Kolbe, Laura & Järvinen, Katriina (toim.). Onks ketään kotona. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2007. Arki lapsen kokemana. Lapin yliopisto, Rovaniemi.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2008. Haukiputaan kunta. Perusturvapalvelut, päivähoito

Päivähoitolaki 1973. 19.1.1973/36.

Salmi, Minna 2001. Työelämän vastuu vanhemmuudesta ja lapsuudesta. Teoksessa Bardy, Marjatta & Salmi, Minna & Heino, Tarja. Mikä lapsiamme uhkaa? Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 54–57.

Sauli, Hannele 2001. Vanhempien työhön osallistuminen ja työajat. Teoksessa Bardy, Marjatta & Salmi, Minna & Heino, Tarja. Mikä lapsiamme uhkaa? Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 31–57.

Seppälä, Niina 2000. Yhteispelillä lapsen parhaaksi. Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos, Helsinki.

Sulkunen, Pekka 2003. Johdatus sosiologiaan. WS Bookwell Oy, Juva.

Tahkokallio, Keijo 2003. Mitä tehdä levottomille lapsille. WS Bookwell Oy, Juva.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:12. Helsinki.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 56. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi

Hei kotiväki!

Olen sosionomi opiskelija Mari Haapala ja teen opinnäytetyötä aiheesta Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevat kysymykset ovat viime aikoina olleet hyvin näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa. Työelämän vaatimusten kasvaessa jatkuvasti on huomattu, ettei työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen enää välttämättä olekaan niin mutkatonta. Kuinka te vanhemmat koette työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen? Jääkö teille tarpeeksi aikaa työelämän ulkopuolelle? Näitä asioita pyrin selvittämään kyselyni ensimmäisessä osassa.

Kyselyn toinen osa keskittyy päivähoitoon ja sen mahdollisuuksiin tukea lasten hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän vaikuttavat muun muassa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, varhaiskasvattajat sekä varhaiskasvatusympäristö. Mitä mieltä te vanhemmat olette päivähoidosta lapsen hyvinvoinnin tukijana? Tätä asiaa pyrin selvittämään kyselyni toisessa osassa.

Toivon että vastaisitte kyselyyn ja palauttaisitte sen lapsenne päivähoitopaikkaan mahdollisimman pian, kuitenkin 14.3.2008. mennessä.

Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä.

Kyselyssä on avoimia kysymyksiä, joihin voitte vastata omilla sanoilla. Esitän myös väittämiä sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta että päivähoidosta. Miettikää, mitä mieltä olette kyseisestä väittämästä ja rastittakaa sopivin vaihtoehto.

- 1 Olen täysin eri mieltä
- 2 Olen jokseenkin eri mieltä
- 3 En osaa sanoa
- 4 Olen jokseenkin samaa mieltä
- 5 Olen täysin samaa mieltä

TYÖN JA PERHE-ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMINEN

1. Kun mietitte työn kuvaa nyky-yhteiskunnassa, mitkä seikat siinä voivat mielestänne vaikuttaa lasten pahoinvointiin?
--

2. Työni vie mielestäni liikaa aikaa					
--------------------------------------	--	--	--	--	--

lapsiltani	1	2	3	4	5
------------	---	---	---	---	---

3. Työpäivän jälkeen jaksan viet-					
-----------------------------------	--	--	--	--	--

tää aikaa myös lasteni kanssa	1	2	3	4	5
-------------------------------	---	---	---	---	---

täysipainoisesti					
------------------	--	--	--	--	--

4. Työnantajani ymmärtää riittä-					
----------------------------------	--	--	--	--	--

västi pienten lasten vanhempia	1	2	3	4	5
--------------------------------	---	---	---	---	---

5. Uppoutuessani täysillä työhöni,					
------------------------------------	--	--	--	--	--

jää perheeni joskus vaille riittä-	1	2	3	4	5
------------------------------------	---	---	---	---	---

vää huomiota					
--------------	--	--	--	--	--

6. Työn ja perhe-elämän yhteen					
--------------------------------	--	--	--	--	--

sovittaminen on helppoa	1	2	3	4	5
-------------------------	---	---	---	---	---

7. Työni auttaa minua jaksamaan					
---------------------------------	--	--	--	--	--

paremmin myös lasteni kanssa	1	2	3	4	5
------------------------------	---	---	---	---	---

8. Kuinka nyky-yhteiskunnan työnkuvaa voisi mielestänne kehittää, jotta työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen helpottuisi ja lasten hyvinvointi lisääntyisi?
--

PÄIVÄHOIDON MAHDOLLISUUDET TUKEA LASTEN HYVINVOINTIA

9. Mitkä seikat mielestänne voivat päivähoidossa vaikuttaa lasten pahoinvointiin?

10. Päivähoitopaikan ilmapiiri

on turvallinen ja lämmin	1	2	3	4	5
--------------------------	---	---	---	---	---

11. Jokainen lapsi otetaan vastaan/huomioidaan yksilönä

	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

12. Päivähoitopaikan toiminta

on jäsentynyttä ja selkeää	1	2	3	4	5
----------------------------	---	---	---	---	---

13. Toiminta toteutetaan mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä

	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

14. Päivähoitopaikassa perheeni

kokemuksia/mielipiteitä	1	2	3	4	5
-------------------------	---	---	---	---	---

kuunnellaan ja kunnioitetaan					
------------------------------	--	--	--	--	--

15. Millä keinoilla päivähoito mielestänne tukee lasten hyvinvointia?

KIITOKSET VASTAUKSESTANNE! TULEN TOIMITTAMAAN TEILLE

KOONNIN VASTAUKSISTA OPINNÄYTETYÖNI VALMISTUTTUA.

- Jos jokin asia jäi kertomatta, olkaa hyvä ja kirjoittakaa se takasivulle☺

Hei päivähoidon työntekijät!

Olen sosionomi opiskelija Mari Haapala ja teen opinnäytetyötä aiheesta Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevat kysymykset ovat viime aikoina olleet hyvin näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa. Työelämän vaatimusten kasvaessa jatkuvasti on huomattu, ettei työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen enää välttämättä olekaan niin mutkatonta. Kuinka te työntekijät koette lasten vanhempien työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen? Jääkö vanhemmilla tarpeeksi aikaa työelämän ulkopuolelle? Näitä asioita pyrin selvittämään kyselyni ensimmäisessä osassa.

Kyselyn toinen osa keskittyy päivähoitoon ja sen mahdollisuuksiin tukea lasten hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän vaikuttavat muun muassa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, varhaiskasvattajat sekä varhaiskasvatusympäristö. Mitä mieltä te työntekijät olette päivähoidosta lapsen hyvinvoinnin tukijana? Tätä asiaa pyrin selvittämään kyselyni toisessa osassa.

Toivon että vastaisitte kyselyyn ja palauttaisitte sen työpaikallenne mahdollisimman pian, kuitenkin **14.3.2008** mennessä.

Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä.

Kyselyssä on avoimia kysymyksiä, joihin voitte vastata omilla sanoilla. Esitän myös väittämiä sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta että päivähoidosta. Miettikää, mitä mieltä olette kyseisestä väittämästä ja rastittakaa sopivin vaihtoehto.

- 1 Olen täysin eri mieltä
- 2 Olen jokseenkin eri mieltä
- 3 En osaa sanoa
- 4 Olen jokseenkin samaa mieltä
- 5 Olen täysin samaa mieltä

TYÖN JA PERHE-ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMINEN					
2. Kun mietitte työn kuvaa nyky-yhteiskunnassa, mitkä seikat siinä voivat mielestänne vaikuttaa lasten pahoinvointiin?					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					
2. Millä tavoin lasten pahoinvointi näkyy päivähoidossa?					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					
3. Vanhempien työ vie					
liikaa aikaa lapsilta	1	2	3	4	5
4. Työpäivän jälkeen					
vanhemmat jaksavat					
viettää täysipainoisesti	1	2	3	4	5
aikaa lasten kanssa					
5. Työnantajat ymmärtävät riittävästi pienten lasten vanhempia					
	1	2	3	4	5
6. Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on vanhemmille helppoa					
	1	2	3	4	5

7. Kuinka nyky-yhteiskunnan työnkuvaa voisi mielestänne kehittää, jotta työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen helpottuisi ja lasten hyvinvointi lisääntyisi?					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					
<hr/>					

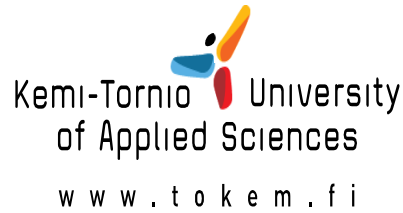
PÄIVÄHOIDON MAHDOLLISUUDET TUKEA LASTEN HYVINVOINTIA					
10. Mitkä seikat mielestänne voivat päivähoidossa vaikuttaa lasten pahoinvointiin?					

10. Päivähoitopaikan ilmapiiri on turvallinen ja lämmin	1	2	3	4	5
11. Jokainen lapsi otetaan vastaan/huomioidaan yksilönä	1	2	3	4	5
12. Päivähoitopaikan toiminta on jäsentynyttä ja selkeää	1	2	3	4	5
13. Toiminta toteutetaan mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä	1	2	3	4	5
14. Päivähoitopaikassa lapsen ja perheen kokemuksia/mielipiteitä kuunnellaan ja kunnioitetaan	1	2	3	4	5

15. Millä keinoilla päivähoido mielestänne tukee lasten hyvinvointia?					

KIITOKSET VASTAUKSESTANNE! KOONNIN VASTAUKSISTA SAATTE LUKEA OPINNÄYTETYÖSTÄNI SEN VALMISTUTTUA!

– Jos jokin asia jäi kertomatta, olkaa hyvä ja kirjoittakaa se takasivulle☺

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Olen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalialan toimipisteen sosionomi opiskelija Mari Haapala. Haen tutkimuslupaa opinnäytetyötäni varten. Aiheenani on ”Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta”. Opinnäytetyössäni etsin vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka nyky-yhteiskunnan työn luonne vaikuttaa vanhempiin ja sen kautta lasten pahoinvointiin?
- Kuinka lasten pahoinvointi näkyy päivähoiton arjessa?
- Millä keinoilla päivähoito tukee/voi tukea lasten hyvinvointia?

Yhtenä tavoitteenani on tuoda tietoa ja konkreettisia ”työkaluja” päivähoiton työntekijöille lasten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Tutkimukseni empiirisessä osassa käytän menetelmänä puolistrukturoitua kyselykaavaketta. Tutkimukseni kohteena on Suo-Ukon päiväkodin vanhemmat (noin 20) sekä kymmenen (10) päivähoiton työntekijää. Kyselyn lisäksi havainnoin päiväkodin lapsiryhmien toimintaa.

Opinnäytetyössäni noudatan tieteen yleisiä tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita ja samalla pyrin sekä objektiivisuuteen että asioiden perusteluun. Kyselyistä saamani vastaukset käsittelen luottamuksellisesti. Opinnäytetyöni valmistuttua luovutan yhden kappaleen päivähoitonoijaaja Marjo Teräkselle, jolta päiväkodin henkilökunta ja vanhemmat saavat sen luettavakseen. Toisen kappaleen luovutan Haukiputaan kunnan päivähoitondjohtaja Eila Huotarille. Työ löytyy myös Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalialan oppimiskeskuksesta, osoitteesta Valtakatu 22, Kemi.

Opinnäytetyön ohjaavina opettajina toimivat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa:

Sari Leppälä

sari.leppala@tokem.fi

Kaisu Vinkki

kaisu.vinkki@tokem.fi

Toivon Haukiputaan kunnan suhtautuvan myönteisesti tutkimukseeni.

Mari Haapala

Lastaajantie 6

90850 Martinniemi

puh. 040 739 1409

HANKKEISTAMIS SOPIMUS

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveyden toimiala ja alla mainittu toimeksiantaja sopivat tällä sopimuksella opiskelijatyönä tehtävän opinnäytetyön tekemisestä alla mainituin ehdoin.

Toimeksiantajatiedot:

Haukiputaan kunta, päivähoido

Päivähoidonohjaaja: Marjo Teräs, marjo.teras@haukipudas.fi puh.040 5167750

Oppilaitostiedot

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu Sosiaali- ja terveysala, Sosiaalialan toimipiste, Valtakatu 22, (PL 504)

94100 Kemi

Opinnäytetyön tekijä ja yhteystiedot:

Haapala Mari, Lastaajantie 6, 90850 Martinniemi puh.040 7391409, mari.haapala@edu.tokem.fi

Opinnäytetyön ohjaavat opettajat ja yhteystiedot: Leppälä Sari sari.leppala@tokem.fi ja Vinkki Kaisu kaisu.vinkki@tokem.fi

Opinnäytetyön nimi/aihe:

Lasten pahoinvointi vanhempien työn ja päivähoidon näkökulmasta.

Työn aikataulu: työ valmistuu keväällä 2008

Opinnäytetyöstä aiheutuvista kustannuksista vastaa: Mari Haapala

Työn tulosten tekijänoikeuksista ja hyödyntämisestä sovitaan seuraavaa: Opinnäytetyö tulee Suo-Ukon päiväkodin ja tarvittaessa myös muiden päiväkotien käyttöön Haukiputaalla.

Tulosten salassapidosta sovitaan seuraavaa: Noudatan opinnäytetyössäni tieteen yleisiä eettisiä periaatteita. Pysin työssäni objektiivisuuteen sekä tulosten oikeaan johtamiseen ja perusteluun. Työstäni saamiani tuloksia käsittelem luottamuksellisesti ja siten, ettei kenenkään yksittäisen henkilön henkilöllisyys niistä paljastu.

Työn ohjaajina toimivat: Sari Leppälä ja Kaisu Vinkki

Jos tähän sopimukseen tulee muutoksia, on se jokaisen osapuolen uudelleen hyväksyttävä ja allekirjoitettava.

Tämä sopimus on tehty 3 kappaleena, yksi jokaiselle sopijaosapuolelle.

Paikka: _____ **Aika:** _____

AMK:n edustaja

Toimeksiantajan edustaja

Opiskelija